

Bureau voor Archeologie Rapport 789

Leemweg 134, Wijchen, gemeente Wijchen: een bureau- en inventariserend veldonderzoek in de vorm van boringen in de verkennende fase

Colofon

titel: Bureau voor Archeologie Rapport 789. Leemweg 134, Wijchen,
gemeente Wijchen: een bureau- en inventariserend
veldonderzoek in de vorm van boringen in de verkennende fase

auteur: F. Roodenburg

autorisatie: A. de Boer (KNA senior prospector)

datum: 11 september 2019

ISSN: 2214-6687

© Bureau voor Archeologie

Koningsweg 244 Utrecht

T 030 245 18 95

E info@bureauvoorarcheologie.nl

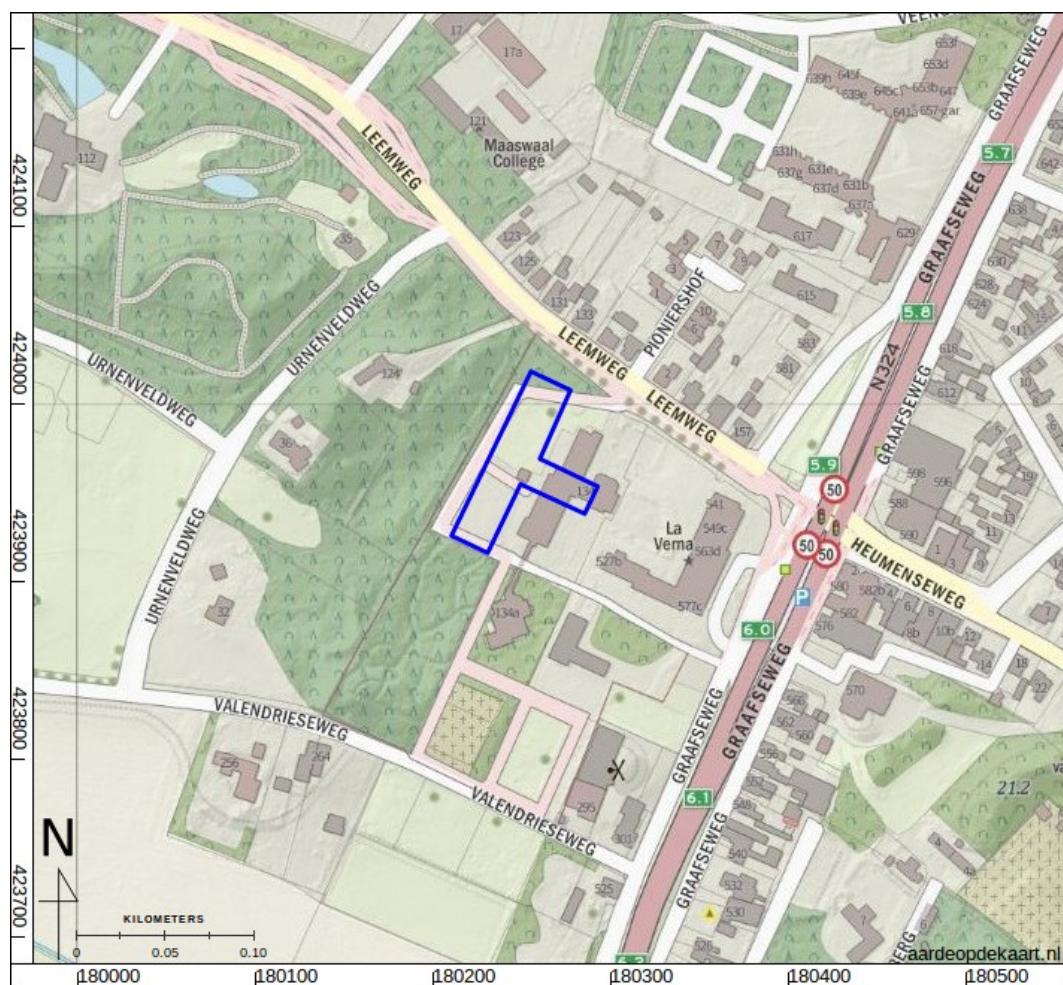
I <https://www.bureauvoorarcheologie.nl>

Administratieve gegevens

Projectnummer	2019022202
Provincie	Gelderland
Gemeente	Wijchen
Plaats	Wijchen
Toponiem	Leemweg 134
Centrum locatie (m RD)	180.250; 423.970 (x; y)
Omvang plangebied	3.110 m ²
Kadastrale gegevens	gemeentecode: WCN00, sectie: H, nummer(s): 4763
ARCHIS onderzoeksmeldingsnummer	4695330100 (ABU)
Soort onderzoek	een bureau- en inventariserend veldonderzoek in de vorm van boringen in de verkennende fase
Opdrachtgever	Buro BOOT M. van Driel
Uitvoerder	Bureau voor Archeologie, F. Roodenburg, A. de Boer.
Kaartblad	46A
(RO) kader onderzoek	Aanvraag omgevingsvergunning
Periode van uitvoering	April 2019
Bevoegde overheid	Gemeente Wijchen
Deskundige namens bevoegde overheid	Werkorganisatie Druten Wijchen E. van der Linden
Status goedkeuring bevoegde overheid	Onbekend
Beheerder en plaats van documentatie	Digitale documentatie: ARCHIS en E-Depot Vondstdocumentatie: geen vondsten

---

Figuur 1: Het onderzoeksgebied (kaartbeeld) met plangebied (blauw; www.opentopo.nl).

Inhoudsopgave

	Samenvatting.....	8
1	Inleiding.....	9
	1.1 Doelstelling en vraagstelling.....	9
2	Bureauonderzoek.....	11
	2.1 Methode.....	11
	2.2 Huidige situatie en beoogde ingreep.....	11
	2.3 Aardkunde.....	11
	2.4 Bewoning en historische situatie.....	12
	2.5 Bekende archeologische en ondergrondse bouwhistorische waarden.....	13
	2.6 Mogelijke verstoringen.....	16
	2.7 Gespecificeerde verwachting.....	17
3	Booronderzoek.....	20
	3.1 Methode.....	20
	3.2 Resultaten en geologische interpretatie.....	21
	3.3 Archeologische interpretatie.....	22
4	Waardstelling en Selectieadvies.....	23
5	Conclusie.....	24
6	Advies.....	25
7	Literatuur.....	26
	Figuren.....	28
	Bijlage 1: Boorbeschrijvingen.....	61

Lijst met Figuren

Figuur 1: Het onderzoeksgebied (kaartbeeld) met plangebied (blauw; www.opentopo.nl).....	4
Figuur 2: Archeologische beleidskaart van de gemeente Wijchen (Goossens 2008).....	29
Figuur 3: Luchtfoto.....	30
Figuur 4: Foto van het plangebied vanaf de Leemweg in zuidwestelijke richting (Google Maps Street View, augustus 2018).....	31
Figuur 5: Ontwerptekening van het plangebied.....	32
Figuur 6: Geologische kaart (De Mulder 2003).....	33
Figuur 7: Geomorfologische kaart (Alterra 2004).....	34
Figuur 8: Zanddieptekaart (Cohen 2009).....	35
Figuur 9: Hoogte- en reliëfkaart van het plangebied (Actueel Hoogtebestand Nederland 2018).....	36
Figuur 10: Hoogte- en reliëfkaart met de directe omgeving van het plangebied (Actueel Hoogtebestand Nederland 2018).....	37
Figuur 11: Hoogte- en reliëfkaart van het plangebied (Actueel Hoogtebestand Nederland 2018).....	37
Figuur 12: Bodemkaart (Alterra Wageningen UR 2012).....	38
Figuur 13: Kadastraal minuutplan van de gemeente Wijchen tussen 1811 en 1832, sectie H, blad 2 ("Beeldbank Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed", MIN05172H02).....	39
Figuur 14: Eigendomssoorten van de kadastrale percelen (HisGis 2010).....	40
Figuur 15: Topografisch militaire kaarten uit de 19e eeuw, links 45 en rechts 46.	41
Figuur 16: Bonnebladen uit 1868, links Ravestein 553-1871 en rechts Hatert 554-1876.....	42
Figuur 17: Bonnebladen uit 1894, links Ravestein 553-1872 en rechts Hatert 554-1877.....	43
Figuur 18: Het Franciscanen klooster Alverna in 1887 (Polman en Hendriks 1980).	44
Figuur 19: Bonnebladen. Links Ravestein 553-1873 uit 1901 en rechts Hatert 554-1878 uit 1909.....	45
Figuur 20: Bonnebladen. Links Ravestein 553-1874 uit 1918 en rechts Hatert 554-1879 uit 1920.....	46
Figuur 21: Plattegrond van klooster, kerk, brouwerij en molen in Alverna uit 1920 ("Beeldbank Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed", objectnummer BT-000368).....	47
Figuur 22: Bonnebladen. Links Ravestein 553-1875 uit 1928 en rechts Hatert 554-1880 uit 1931.....	48
Figuur 23: Luchtfoto van de RAF uit de Tweede Wereldoorlog (RAF 1940-1945). Flight 217, Run 16, Photo 4208, Date: 1944-12-23. WUR library ID: 350651.....	49
Figuur 24: 46A-1957-Cuijk / Grave / Nijmegen.....	49
Figuur 25: 46A-1967-Cuijk / Grave / Nijmegen.....	50
Figuur 26: 46A-1978-Cuijk / Grave / Nijmegen.....	50
Figuur 27: Foto van de voorgevel van het klooster Alverna in 1980 ("Beeldbank Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed", objectnummer 214.789).....	51
Figuur 28: Bouwjaren van panden in en om het plangebied (Kadaster 2013).....	52
Figuur 29: 46A-1987-Cuijk / Grave / Nijmegen.....	53
Figuur 30: Archeologische terreinen (rood), vondstlocaties (geel) en zaken	

(blauw) uit ARCHIS. Om het plangebied is een cirkel getrokken met een diameter van ongeveer 500 meter.....	54
Figuur 31: Profielfoto en gereconstrueerde profielen bij begeleiding aan de Graafseweg (Wildenberg 2008).....	55
Figuur 32: Westprofiel van werkput 2 bij begeleiding van rioolwerkzaamheden aan de Graafseweg (Braven 2012).....	56
Figuur 33: Archeologische waarden- en verwachtingskaart van de gemeente Wijchen, oostelijk deel (Goossens 2008). Het plangebied is wit omlijnd....	57
Figuur 34: Foto gemaakt tijdens het booronderzoek bij boorpunt 4 in noordwestelijke richting.....	58
Figuur 35: Boorpuntenkaart.....	59
Figuur 36: Schematische weergave van boorprofielen.....	60

Lijst met Tabellen

Tabel 1: Aardkundige waarden.....	12
Tabel 2: Bekende waarden tot ca. 500 m van het plangebied.....	16

Samenvatting

Bureau voor archeologie heeft een bureau- en inventariserend veldonderzoek in de vorm van boringen uitgevoerd in verband met bouwwerkzaamheden aan de Leemweg 134 te Wijchen.

De vraagstelling van het onderzoek luidt: hoe kan rekening gehouden worden met eventuele archeologische waarden bij de voorgenomen ontwikkeling? Het onderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met de richtlijnen van de KNA, protocollen 4002 en 4003. In het kader van het onderzoek zijn kaarten, databases en literatuur geraadpleegd om te komen tot een gespecificeerde archeologische verwachting van het gebied.

In het plangebied wordt het bestaande woon-zorgcomplex gesloopt en een nieuw complex gebouwd. Omdat het plan zich nog in de ontwerpfase bevindt is de precieze diepte van de beoogde ingreep onbekend.

Uit het bureauonderzoek blijkt dat het plangebied op een rivierduin ligt. Deze locatie is gunstig voor zowel jagers-verzamelaars als landbouwers. In het gebied kunnen daarom archeologische resten vanaf het Mesolithicum tot en met de Nieuwe tijd aanwezig zijn. De rivierduin is ter plaatse van het plangebied ongeveer één meter dik. Daaronder bevinden zich afzettingen van een Pleistoceen rivierterras. Hierin kunnen resten aanwezig zijn uit het Paleolithicum.

De rivierduin is in de loop van het Mesolithicum tot en met de IJzertijd gebruikt voor begravingen. Dit zijn meestal crematiegraven met urnen, soms bedekt door grafheuvels. Door intensief gebruik voor landbouw opgevolgd door veeteelt verschaalt de bodem en verandert het plangebied gedurende de Nieuwe tijd in heide. In 1887 wordt het klooster Alverna gebouwd. Het plangebied ligt in de voormalige kloostertuin of -erf ten westen van het kloostergebouw. De huidige hoogteverschillen tussen dit en naastgelegen terreinen doen vermoeden dat het kloosterterrein bij de bouw is geëgaliseerd en tot circa één meter is afgegraven. In 1943 worden Russische krijgsgevangenen vastgezet in de kelders van het klooster. Langs de grensmuur wordt voor de gevangenen een latrine gegraven. Het is onbekend wat tijdens de oorlog met de gevangenen is gebeurd. In 1980 wordt het klooster gesloopt en wordt woon-zorgcomplex La Verna gebouwd. Het zuidoostelijk deel van het plangebied wordt hierbij bebouwd.

In het plangebied zijn zes boringen gezet tot in de Laag van Wijchen. Eén boring is tot 150 cm -mv gezet, drie tot 200 cm -mv, één tot 220 cm -mv en één tot 250 cm -mv. Hieruit blijkt dat de bodem minimaal tot 120 en maximaal tot 230 cm -mv verstoord is. Het verstoorde pakket bevat kachelgrit, baksteenspikkels en een aardewerkfragment uit de Nieuwe tijd, waardoor de bodemstoring in verband kan worden gebracht met de bouw en sloop van klooster Alverna en de bouw van het huidige woon-zorgcomplex. Archeologische resten van vóór 1887 zijn waarschijnlijk vergraven. Mogelijk zijn in het terrein sporen en resten aanwezig uit de Tweede Wereldoorlog, zoals afvalkuilen en mogelijk graven.

Bureau voor Archeologie adviseert het plangebied vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Bij graafwerkzaamheden moet rekening gehouden worden met toevalsvondsten uit de Tweede Wereldoorlog.

Dit onderzoek is met grote zorgvuldigheid uitgevoerd. Het is echter nooit uit te sluiten dat bij de graafwerkzaamheden toch archeologische resten worden aangetroffen op plaatsen en dieptes waar die niet worden verwacht. Eventuele

archeologische resten is men verplicht te melden bij de Minister van OCW in overeenstemming met de Erfgoedwet uit 2015. In dit geval wordt aangeraden om contact op te nemen met de gemeente Wijchen.

1 Inleiding

Bureau voor Archeologie heeft een archeologisch bureau- en booronderzoek uitgevoerd in verband met bouwwerkzaamheden aan de Leemweg 134 te Wijchen.

Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd in het kader van de aanvraag van een omgevingsvergunning.

In het gebied geldt een vastgesteld archeologisch beleid (fig. 2). Het plangebied ligt in de bebouwde kom van Wijchen in een zone met een hoge archeologische verwachting. Hiervoor geldt dat voorafgaand aan bodemingrepen met een oppervlakte van méér dan 60 m² een archeologisch onderzoek uitgevoerd dient te worden. Daarnaast worden grondwerkzaamheden in de bovenste 30 cm vanaf het maaiveld niet als verstorend beschouwd.¹

Het plangebied heeft een oppervlak van ca. 3.110 m², zie fig. 5. De precieze diepte van de beoogde ontwikkeling is onbekend omdat het plan zich nog in de ontwerpfase bevindt. De bouwwerkzaamheden zullen de vrijstellingsgrens van 30 cm -mv echter overschrijden. Hiermee overschrijdt het plan de vrijstellingscriteria en geldt de verplichting om een onderzoek op de locatie uit te voeren.

Het onderzoeksgebied is een zone met straal van circa 500 m om de ontwikkeling heen.

Het onderzoek is uitgevoerd onder certificaat BRL SIKB 4000,² in overeenstemming met de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 4.1).

1.1 Doelstelling en vraagstelling

Het doel van het bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting. Het doel van het veldonderzoek is het controleren en verfijnen van de archeologische verwachting zodat een beslissing genomen kan worden over hoe met eventuele archeologische waarden rekening moet worden gehouden bij de voorgenomen werkzaamheden.

Het veldonderzoek is uitgevoerd als booronderzoek (IVO – O) en betreft de verkennende fase. Met het verkennende veldonderzoek wordt inzicht verkregen in de vormeenheden van het landschap, voor zover deze van invloed zijn op de locatiekeuze in het verleden. Hiermee worden kansarme zones uitgesloten en kansrijke zones geselecteerd.

De volgende onderzoeksvragen zijn in dit onderzoek gebruikt:

1. Waaruit bestaan de voorgenomen bodemingrepen?
2. Wat is de landschappelijke ligging van het plangebied in termen van geomorfologie, geologie en bodemkunde?
3. Is sprake van een natuurlijke (intacte) bodemopbouw of is deze (deels) verstoord? Indien sprake is van verstoringen, wat is de diepte en omvang van de verstoring?

1 Goossens 2008

2 <http://www.kiwa.nl/upload/certificate/00094278.pdf>

4. Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard en datering hiervan?
5. Indien er (mogelijk) archeologische waarden aanwezig zijn:
  - a) Worden deze archeologische waarden verstoord door de voorgenomen bodemingrepen? Zo ja, op welke wijze?
  - b) Welke maatregelen kunnen worden genomen om voldoende rekening te houden met deze archeologische waarden?

2 Bureauonderzoek

2.1 Methode

Het bureauonderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met de richtlijnen van de KNA 4.1, protocol 4002.³

In het kader van het onderzoek zijn kaarten, databases en literatuur geraadpleegd om tot een gespecificeerde archeologische verwachting van het gebied te komen. Eerst wordt het plan- en onderzoeksgebied vastgesteld en het onderzoek gemeld bij ARCHIS. Daarna wordt achtereenvolgens de aardkundige, archeologische en historische context van het te onderzoeken gebied bestudeerd. Deze gegevens leiden tot het opstellen van een gespecificeerde verwachting. In de gespecificeerde verwachting worden de mogelijk aanwezige archeologische waarden beschreven in termen van onder meer diepteligging, omvang, ouderdom en conservering.

De genoemde stappen leidden tot onderhavig rapport en het openbaar maken van de resultaten bij Archis en het e-Depot voor de Nederlandse Archeologie.⁴ In de hierna volgende hoofdstukken worden de belangrijkste onderzoeksgegevens gepresenteerd. Daarnaast is de historische vereniging Tweestromenland gecontacteerd.

Van alle afgebeelde kaarten is het noorden boven, tenzij anders aangegeven.

2.2 Huidige situatie en beoogde ingreep

Het plangebied ligt in de gemeente Wijchen in de gelijknamige plaats. De locatie ligt aan het adres Leemweg 134.

Het plangebied is T-vormig en ongeveer 100 m lang en 22 m breed. De poot van de T steekt ongeveer 40 meter uit en is ongeveer 18 meter breed. Het plangebied heeft een omvang van 3.110 m².

In het zuidoostelijk deel van het plangebied staat woon-zorgcomplex La Verna, dit neemt ongeveer 450 m² van het plangebied in beslag (fig. 3 en 4). In het midden van het plangebied staat een vierkant gas- en elektriciteitsgebouw van 40 m². Naast deze structuur ligt een parkeerplaats van ongeveer 300 m². Door het noorden van het plangebied loopt een weg die ongeveer 100 m² van het plangebied omvat. De rest van het plangebied is een grasveld met enkele bomen.

De beoogde ingreep bestaat uit de sloop van de bestaande bebouwing en de bouw van een nieuw woon-zorgcomplex (fig. 5). Het plan bevindt zich nog in de ontwerpfase waardoor de precieze diepte van de bodemingrepen onbekend is.

³ SIKB 2018

⁴ Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en Data Archiving and Networking Services

2.3 Aardkunde

De aardkundige gegevens staan samengevat in tabel 1.

Het plangebied ligt in het archeologisch landschap 'Lage Maasterrassen'.⁵

Gedurende de ijstijden ligt het plangebied in een koud en droog toendralandschap. In dit klimaat zorgt een combinatie van drooggevalen rivieren en gebrek aan vegetatie voor opstuivend zand. In het plangebied wordt zo een rivierduin gevormd, waarschijnlijk tijdens de laatste ijstijd (fig. 6). De rivierduin wordt gerekend tot het Laagpakket van Delwijnen. In geomorfologisch opzicht ligt het plangebied op een hoge landduin met bijbehorende vlakten en laagten (fig. 7). Het dek van eolisch zand is dikker dan één meter (fig. 8).⁶

De rivierduin ligt ongeveer tien meter hoger dan het omliggende terrein (fig. 9). Ter plaatse van het plangebied is de duin ongeveer één meter afgegraven (fig. 10). Het plangebied ligt tussen 8,8 en 9,1 m NAP (fig. 11). De bodem van het plangebied bestaat uit duinvaaggronden in grof zand (fig. 12). Deze gronden bestaan uit jonge stuifzanden waarin vrijwel geen bodemvorming heeft plaatsgevonden. Het plangebied heeft grondwatertrap VII. Dit houdt in dat de gemiddeld hoogste grondwaterstand dieper is dan 80 cm -mv.⁷

Het plangebied is niet onderzocht op bodemverontreinigingen. Ten noorden van het plangebied ligt een potentieel verontreinigd terrein. Onderzoeken ten noorden en zuiden van het plangebied zijn onverdacht op vervuiling.⁸

Bron	Situatie plangebied, omschrijving
Geologie (fig. 6 en 8)	Geologische Overzichtskaart 1 : 250 000: ⁹ - Bx4: Laagpakket van Delwijnen; rivierduinzand (Bx4) Zanddieptekaart: ¹⁰ - Pleistocene zand 0 - 1,0 m-mv
Bodemkunde (fig. 12)	Vaaggronden, Duinvaaggronden; grof zand (Zd30-VII*)
Geomorfologie (fig. 7)	Hoge landduinen + bijbehorende vlakten/laagten (12C2), Bebouwing (Beb)
AHN (fig. 9, 10 en 11)	Het plangebied ligt tussen 8,8 en 9 m NAP.

Tabel 1: Aardkundige waarden.

2.4 Bewoning en historische situatie

Mensen kunnen vanaf het Paleolithicum in het plangebied aanwezig zijn geweest. De rivierduin, die waarschijnlijk tijdens de laatste ijstijd is gevormd, is een geschikte bewoningslocatie vanwege de ligging op reliëf en waarschijnlijk nabij water. De ligging maakt het plangebied ook geschikt voor landbouwers vanaf het Neolithicum.

5 Rensink e.a. 2015

6 De Mulder 2003

7 Steur e.a. 1991

8 Rijkswaterstaat Ministerie van Infrastructuur en Milieu; Provincie Gelderland

9 De Mulder 2003

10 Cohen 2009

Dekzandruggen worden ontgonnen in de vorm van kamptontginningen. Deze liggen in een open landschap van cultuurland afgewisseld met bosjes. Nederzettingen liggen langs de randen van de landbouwgrond. Bebouwing is hierbij verspreid over een groot gebied en ligt voornamelijk op de toppen van rivierduinen. Door de bevolkingstoename in de loop van de Middeleeuwen groeien de ontginningen aan elkaar. Het landschap wordt doorkruist door wegen en paden die de kampen met elkaar verbinden.¹¹

Het dorp Wijchen komt voor het eerst voor in historische bronnen uit 1155 n. Chr. De etymologie van de naam is onbekend, mogelijk is het een afleiding van het Germaanse *wih* (heilig) of *wig* (strijd).

Op het kadastraal minuutplan uit de periode tussen 1811 en 1832 is het plangebied grotendeels in gebruik als heide (fig. 13 en 14). Het zuidelijk deel van het plangebied ligt in een perceel dat in gebruik is als bouwland. Het betreft gemeenschappelijke grond van het dorp Wijchen.

De situatie in het plangebied blijft onveranderd tot 1887, wanneer het klooster Alverna wordt gebouwd (fig. 15 tot en met 18). Het plangebied ligt in de tuin achter het kloostergebouw (fig. 19). In deze tijd is het plangebied waarschijnlijk afgegraven. Het klooster blijft bijna 100 jaar bestaan en wordt in 1980 afgebroken (fig. 20 tot en met 29). Op de plaats van het klooster wordt het woon-zorgcomplex La Verna gebouwd.

2.5 Bekende archeologische en ondergrondse bouwhistorische waarden

Archeologische terreinen, waarnemingen en onderzoeksmeldingen staan weergegeven in fig. 30 en staan toegelicht in tabel 2. De belangrijkste bevindingen worden in de lopende tekst samengevat.

In het plangebied liggen geen archeologische waarnemingen en geen (delen van) archeologische terreinen. Het plangebied is niet eerder archeologisch onderzocht.

In de omgeving van het plangebied zijn prehistorische vondsten gedaan. Het betreft voornamelijk vondsten gerelateerd aan begravingen uit de periode Neolithicum tot en met IJzertijd. De locaties waar verwacht wordt dat een intact grafvelden aanwezig is zijn tot archeologisch terrein verklaard.

Bij archeologische begeleiding van een tracé aan de Graafseweg, ongeveer honderd meter ten oosten van het plangebied, is een deels intact podzolprofiel waargenomen (zaak 2.206.467.100, fig. 31). Het tracé ligt naast de rivierduin. De bodem bestaat uit een bouwvoor op een B-horizont op een C-horizont. Er zijn geen sporen waargenomen. Bij een tweede archeologische begeleiding van rioolwerkzaamheden aan de Graafseweg is een vergelijkbare opbouw waargenomen (zaak 2.329.328.100). In sommige profielen is in het tracé een dikke E-horizont waargenomen (fig. 32). Gedane vondsten hebben een brede datering van het Neolithicum tot en met de Nieuwe tijd, maar zijn vrijwel uitsluitend in de geroerde bovengrond aangetroffen.

Ongeveer 350 meter ten zuidoosten van het plangebied, aan de Heumenseweg, is een tracé onderzocht (zaak 2.335.695.100). De bodemopbouw is vergelijkbaar met die aan de Graafseweg. Tijdens het onderzoek zijn drie

¹¹ Keunen e.a. 2015

vuursteenwerkplaatsen aangetroffen uit het Laat Paleolithicum en Vroeg Mesolithicum en enkele, mogelijk prehistorische, sporen en kuilen. Daarnaast werd ook een gedempt vennetje aangetroffen met houtresten.

Het plangebied ligt in de bebouwde kom in een zone met een hoge archeologische verwachting vanwege de ligging op een rivierduin (fig. 33). De vrijstellingsgrenzen voor deze zone zijn kleiner gesteld dan de wettelijke 100 m² omdat in de bebouwde kom regelmatig kleinschalige bodemingrepen plaatsvinden. Deze kunnen het archeologisch bestand aantasten. Op de cultuurhistorische waardekaart ligt het plangebied in een zone met woeste stuifzanden en beboste stuifzandgronden (fig. 33). Als gevolg van intensief gebruik in de vorm van onder andere beakkering en begrazing heeft verstuiwing plaatsgevonden. Plaatselijk kan het bodemprofiel zijn afgedekt of verstoven. De gronden worden gekenmerkt door het voorkomen van relatief veel archeologische vindplaatsen.¹²

In het plangebied staan geen bekende (ondergrondse) bouwhistorische waarden geregistreerd. Aan de Leemweg staat een restant van de muur van het klooster en op ongeveer 30 meter ten oosten van het plangebied staat de vieringspits. Dit zijn beide gemeentelijke monumenten. Hiertoe behoren ook het kerkhof, de molen en voormalige brouwerij van het klooster die op 100, 150 en 80 meter ten zuiden van het plangebied liggen.¹³

De Historische Vereniging Tweestromenland is gecontacteerd. Zij konden geen aanvullende gegevens over het plangebied verstrekken.

In de Tweede Wereldoorlog hebben “een zestigtal Russische¹⁴ krijgsgevangenen” in de kelders van het kloostergebouw vastgezet. Kloosters in de omgeving van Nijmegen zijn regelmatig gebruikt voor huisvesting van militairen en krijgsgevangenen. Het kloostergebouw is op 7 december 1942 overgenomen door de Duitsers. De Russische krijgsgevangenen kwamen op 22 januari 1943 in het klooster aan (fig. 34). Het is echter onbekend hoe lang zij in het klooster zijn gebleven of wat uiteindelijk met hen is gebeurd. In april 1943 is het klooster “tijdelijk” teruggegeven aan de Franciscanen. De gevangenen zullen dan reeds zijn verplaatst. Gezien de tijdelijke teruggave is het klooster later opnieuw door de Duitsers in gebruik genomen, waarschijnlijk vanwege de strategische ligging langs de Graafseweg. Hierover zijn geen nadere gegevens bekend.

Mogelijk zijn in het plangebied sporen van de krijgsgevangenen aanwezig. In de kloostertuin is een latrine voor de gevangenen gegraven. Deze bevond zich vermoedelijk aan de rand van het terrein en mogelijk langs de grensmuur aangezien de muur op de foto achter de latrine sterk lijkt op de grensmuur van het klooster (fig. 35). Er zijn geen aanwijzingen voor overige sporen, zoals afvalkuilen, hoewel de aanwezigheid hiervan niet kan worden uitgesloten. Gezien de slechte behandeling van met name Russische krijgsgevangenen door de Duitsers is het mogelijk dat in het de omgeving van het klooster graven aanwezig zijn. Dode gevangenen werden vaak ‘gedumpt’ in geïmproviseerde graven. Het is onbekend of de kloostertuin of omliggende bos voor dit doel zijn gebruikt.¹⁵

¹² Goossens 2008

¹³ Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 2017

¹⁴ Mensen uit de Sovjet-Unie worden vaak als ‘Russisch’ aangeduid. De Sovjet-Unie bestond echter uit een lappendeken van nationaliteiten en het zal daarom niet uitsluitend Russen betreffen.

¹⁵ Informatie verstrekt door Paul Franzen, beleidsadviseur archeologie van de gemeente Nijmegen en Ester van der Linden, beleidsadviseur archeologie van de werkorganisatie Druten Wijchen.

Het plangebied ligt in het operatieterrein van operatie Market Garden tijdens de Tweede Wereldoorlog. Er zijn geen aanwijzingen dat archeologische resten van deze operatie in het plangebied aanwezig zijn. Op een luchtfoto uit de Tweede Wereldoorlog zijn geen herkenbare militaire structuren in het plangebied aanwezig (fig. 23).¹⁶

Archeologische terreinen
4.230 - Wijchen - Valendries; Leemweg / Urnenveldweg - Terrein van hoge archeologische waarde   Terrein met sporen van een urnenveld dat zich oorspronkelijk “zeer ver” buiten de huidige contour van het terrein heeft uitgestrekt. Waarschijnlijk is dit terrein het laatste stuk dat intact is. In de directe omgeving zijn vondsten gedaan uit het Neolithicum, Vroege Bronstijd en Romeinse tijd.   4.231 - Wijchen - Valendrieseweg - terrein van hoge archeologische waarde   Terrein met sporen van een urnenveld. In de jaren 1930 zijn hier urnen gevonden. In het terrein is één waarneming gedaan (vondstlocatie 1.023.451).   12.594 - Wijchen - Heumense Weg - terrein van archeologische waarde   Terrein met sporen van begraving uit de IJzertijd en Romeinse tijd. Een aantal intacte Vroeg Romeinse aardewerkvondsten wijst mogelijk op de aanwezigheid van een grafveld. Mogelijk zijn tevens begravingssporen uit de Bronstijd aanwezig. De begrenzing van het terrein is bij benadering aangegeven. In het gebied zijn een aantal grafheuvels aanwezig. In het terrein zijn drie waarnemingen gedaan (vondstlocaties 1.037.457, 1.106.298 en 1.023.240).   15.500 - Wijchen - Gomarius Messtraat - Terrein van zeer hoge archeologische waarde   Terrein met sporen van een grafheuvel, mogelijk onderdeel van het nabijgelegen grafveld uit de Bronstijd en de IJzertijd / Romeinse tijd (archeologisch terrein 12.594). In het terrein is in 1995 een booronderzoek uitgevoerd (vondstlocatie 1.063.389).
Zaken (incl. evt. bijbehorende vondsten)
2.146.770.100: Wijchen, Urnenveldweg, boring   Het rapport ontbreekt in ARCHIS en DANS.¹⁷   2.206.467.100: Wijchen, Alverna, Parallelweg, Rioolvernieuwing langs Graafseweg, begeleiding   Het terrein ligt op rivierduinen die in het late Dryas-stadiaal zijn ontstaan op Pleistocene rivierterrasafzettingen. Door landbouwwerkzaamheden vanaf de Bronstijd tot in de Nieuwe tijd hebben opnieuw verstuingen plaatsgevonden. Het oorspronkelijke profiel is daarom verdwenen of afgedekt. Er is sprake van een grillig stuifduinenreliëf. De rivierduinen hebben een gunstige ligging en kunnen daarom vanaf het Laat Paleolithicum zijn gebruikt voor bewoning. De bodemopbouw ziet er als volgt uit: Een grindrijke, gele zandige laag met daarbovenop een bruinigrijke tot grijsbruine zandige akkerlaag. In deze laag zijn geen vondsten gedaan die de ouderdom kunnen bepalen. Op de oude akkerlaag ligt een verstoord pakket. Het verstoord pakket is afgedekt door cunetzand. Er zijn geen sporen aangetroffen.¹⁸   2.329.296.100: Wijchen, Alverna, Bospad 5, Sloopbegeleiding Bospad 5 Alverna   Tijdens de begeleiding bleek dat de bodem verstoord was tot in de C-horizont. In de verstoorde laag is één scherp handgevormd aardewerk aangetroffen die globaal gedateerd kan worden tussen het Neolithicum en de IJzertijd. De scherp is geregistreerd onder als waarneming (nummer 1.095.635). Er zijn geen sporen aanwezig.¹⁹   2.329.328.100: Wijchen, Alverna, Parallelweg, Rioolbegeleiding Wijchen Graafseweg   Op een aantal locaties in de putprofielen is een afgetopte podzolbodem waargenomen onder een recent geroerde laag. Op drie locaties is de onderzijde van een grijze E-horizont aanwezig van 15 tot 20 cm dik en 40 cm ter plaatse van een depressie. Onder de E-horizont is een B-horizont aanwezig van ongeveer 15 cm dik. Deze laag is volgens dit onderzoek vermoedelijk ten onrechte geïnterpreteerd als akkerlaag in het voorgaande onderzoek aan de Graafseweg (zaak 2.206.467.100). De geringe hoeveelheid houtskool en de enkele aardewerkfragmenten in deze laag zijn hier waarschijnlijk door bioturbatie beland. Onder de B-horizont ligt een C-horizont van goed geoxideerd geel rivierduinzand. Bij het onderzoek zijn twee paalsporen en één vermoedelijk paalgat

16 Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 2016; “Indicatieve Kaart Militair Erfgoed (IKME)”

17 Flokstra 2007

18 Wildenberg 2008

19 Braven 2011

en een subrecente afvalkuil aangetroffen. De sporen bevinden zich direct onder de recent geroerde bovengrond. Vondsten zijn overwegend gedaan in de geroerde bovengrond, de sporen bevatten geen vondsten waardoor deze niet konden worden gedateerd. Het vondstmateriaal beslaat een periode van de prehistorie tot en met heden.²⁰

2.335.695.100: Wijchen, Alverna, Heumenseweg, begeleiding

Bij de begeleiding zijn drie vuursteenconcentraties uit het Laat Paleolithicum en Vroeg Mesolithicum aangetroffen. Het betreft waarschijnlijk een werkplaats. Daarnaast zijn twee paalsporen en zeven kuilen aangetroffen die tussen het Laat Paleolithicum en de Vroege Romeinse tijd kunnen worden gedateerd. De bodem bestaat uit een A-, B- en C- horizont. In één werkput is een verland vennetje aangetroffen dat is opgevuld met veen. In het veen zijn stukken hout aangetroffen met mogelijke kapsporen. In één werkput is een E-horizont aanwezig.²¹

4.009.584.100: Wijchen, bospad 5, boring

Het terrein is geëgaliseerd of afgetopt tot in het rivierduinzand. Alleen in het westen van het plangebied is een licht ontwikkelde B-horizont aangetroffen. De bodem is over het hele terrein verstoord tot 40 cm -mv. Er zijn geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van een archeologische vindplaats. Er is geen vervolgonderzoek aanbevolen.²²

Vondstlocaties los

1.023.240: Wijchen, Alverna, Niet-archeologisch

Vondst van een La Tène glazen armband uit de Late IJzertijd en/of Vroeg Romeinse tijd.

1.023.335: Wijchen, Leemweg, Niet-archeologisch

Vondst van een handgevormde La-Tène urn van glad aardewerk met oor. De buik is versierd met een kamornament.

1.023.366: Wijchen, Leemweg, Niet-archeologisch

Vondst van crematieresten vergezeld door aardewerkfragmenten uit de Late Bronstijd tot en met IJzertijd. Sommige stuks aardewerk zijn versierd met kerfsneden, kartelranden of horizontale lijnen op de hals.

1.023.451: Wijchen, Valendries Terrein E, Onbekend

RCC-fiche. Prehistorisch grafveld, daterend van de Bronstijd tot IJzertijd met daartussen enkele Romeinse vondsten (mogelijk ook graven).

1.026.210: Wijchen, Sportpark, Niet-archeologisch graafwerk

Loeb-fiche in het CAA. Bij werkzaamheden aan het sportpark zijn geen grondsporen aangetroffen. Het betreft een handgevormd stuk keramiek, waarschijnlijk een urn, uit de Vroege IJzertijd.

1.026.217: Wijchen, Alverna, Sportpark, Niet-archeologisch graafwerk

Loeb-fiche in het CAA. Bodemfragment van een urn met crematieresten. De vondsten zijn gedaan bij werkzaamheden aan een sportpark, grondsporen zijn niet aangetroffen. De urn kan in de Vroege IJzertijd worden gedateerd.

1.027.431: Wijchen, Valendries, Niet-archeologisch graafwerk

Loeb-fiche in het CAA. Vondst van drie Harpstedter-urnen, crematieresten, een bronzen ring, twee glazen kralen. De vondsten stammen uit de Midden IJzertijd.

1.031.335: Wijchen, Alverna, Niet-archeologisch graafwerk

Loeb-fiche. Vondst van een urn tijdens ontgrondingswerkzaamheden. Alleen een schouder-bodemdeel is aangetroffen, de rand ontbreekt. Het aardewerk is versierd met horizontale groeflijnen en ronde indrukken. In de urn zaten crematieresten. Daarnaast is een klopsteen aangetroffen in de vorm van een afgeronde kubus met gebruikssporen. Het aardewerk is gedateerd in de Late Bronstijd tot en met Romeinse tijd.

1.032.854: Wijchen, Alverna, Wit Ven, Niet-archeologisch graafwerk

RCC-fiche. Vondst van een aantal scherven in opgebracht zand afkomstig uit het wit ven. De scherven zijn afkomstig van één klokbeker uit het Laat Neolithicum.

1.037.457: Wijchen, Kerkhof, Onbekend

Vondst van een "schervennest" door spelende kinderen op een hoge stuifduin. Het betreft een grote beker die waarschijnlijk omgekeerd over een kleinere heeft gestaan in een kuil. Gebaseerd op de versieringen zijn de vondsten in de Vroege Bronstijd gedateerd.

²⁰ Braven 2012

²¹ Harmsen, C. 2011

²² Porreij-Lyklema 2016

1.063.389: Wijchen, Alverna, Gomarius Messtraat, boring

Bij booronderzoek is een grafheuvel ontdekt van circa 12 meter in diameter en 60 tot 70 cm hoog. De heuvel ligt op een "korte, lage en smalle rug" van een rivierduin. Nabij de top zijn sporen van ingravingen met rechthoekige begrenzing. De bovenste 30 tot 40 cm van de heuvel is omgewerkt. Het onverstoorde deel is opgebouwd uit plaggen. Onder de heuvel is een holtpodzolbodem aanwezig. Boven in de A-horizont zijn houtskoolbrokken waargenomen. De datering is onzeker en kan tussen het Laat Neolithicum en de IJzertijd worden geplaatst.

1.077.497: Wijchen, Alverna - Portiuncula, boring

Bij veldonderzoek is een vindplaats aangetroffen. Het betreft de periferie van een nederzettingsterrein dat globaal wordt gedateerd in de periode Neolithicum tot en met IJzertijd.

1.106.298: Wijchen, Alverna, Heumense Weg, Onbekend

Registratie van twee RCC-fiches. Het eerste wordt gecorrigeerd door het tweede. Op de locatie is een Terra sigillata kom uit de Vroeg Romeinse tijd geregistreerd. Daarnaast is een onbekend aantal stuks vaatwerk geregistreerd uit de Midden Romeinse tijd A en B. Meerdere voorwerpen zijn compleet.

1.108.061: Wijchen, Alverna, Tussen Molen En Camping, Niet-archeologisch

Vondst van een vuurstenen spits uit het Laat Neolithicum.

1.108.062: Wijchen, Ontzanding Achter Grad Peters, Niet-archeologisch graafwerk

Vondst van vuurstenen voorwerpen uit het Neolithicum, vermoedelijk van een nederzetting. De vondsten bestaan uit klingen, boren, afslagen en een kern. Daarnaast zijn houtskoolresten aangetroffen.

Gemeentelijke kaart

Hoge Archeologische Verwachting (bebouwde kom)

Bouwhistorische waarden

Geen

Tabel 2: Bekende waarden tot ca. 500 m van het plangebied.

2.6 Mogelijke verstoringen

Het plangebied is waarschijnlijk afgegraven bij de bouw van het klooster Alverna in 1887. Ten westen van de kloostermuur heeft het terrein veel hoogteverschillen, terwijl het terrein binnen de muur vlak is (fig. 10). Waarschijnlijk is het terrein geëgaliseerd bij aanleg van de tuin, die binnen dezelfde contour valt als de geëgaliseerde zone (fig. 17 en 21). De bodem is in 1980 waarschijnlijk geroerd bij de bouw van het woon-zorgcomplex La Verna.

2.7 Gespecificeerde verwachting

De vorm van het onderliggende Pleistocene landschap, en de aanwezigheid van landschappelijke gradiënten die gunstig zijn voor de vestiging van Paleolithische kampementen, is onbekend. Het plangebied ligt op een rivierduin die waarschijnlijk tijdens de laatste ijstijd is ontstaan. De locatie op de rivierduin is vanwege de hoge ligging in het landschap een gunstige woonlocatie voor zowel jagers-verzamelaars als landbouwers. In de periode Neolithicum tot en met de IJzertijd zijn in de omgeving van het plangebied grafvelden aangelegd. Mogelijk strekte één of meerdere van deze grafvelden zich uit tot in het plangebied. Het plangebied is waarschijnlijk gebruikt als landbouwgrond. Door uitputting van de bodem is de begroeiing in de Nieuwe tijd in heide veranderd. In 1887 wordt het klooster Alverna gebouwd. Het plangebied ligt in de kloostertuin of -erf ten westen van het kloostergebouw. In de tuin bevinden zich geen gebouwen of schuren op historische kaarten. In de Tweede Wereldoorlog zijn Russische

krijgsgevangenen in de kelders van het klooster gevangengezet. Voor hen is een latrine in de tuin gegraven. Het klooster is in 1980 afgebroken ten behoeve van het bestaande woon-zorgcomplex.

De verwachting wordt als volgt gespecificeerd, van diep naar ondiep:

Het Pleistocene rivierterras

1: Datering

Paleolithicum.

2: Complextype

Archeologische resten uit de periode van (vroeg) jagers-verzamelaars gerelateerd aan bewoning (jachtkampen), economie (jacht en vuursteenbewerking), rituelen en begraving. Of landschappelijke gradiënten in het plangebied aanwezig zijn, is onbekend.

3: Omvang

De omvang van jachtkampen is gemiddeld enkele tientallen tot honderden meters. De overige complextypen bestaan voornamelijk uit puntvondsten.

4: Diepteligging

Ongeveer 100 cm beneden maaiveld.

5: Gaafheid en conservering (fysieke kwaliteit)

Sporen en vondsten kunnen goed zijn geconserveerd onder het opgewaaide zand van de rivierduin. De grondwatertrap is VII. Dit betekent dat organische archeologische resten slecht zullen zijn geconserveerd.

6: Locatie

Hele plangebied.

7: Uiterlijke kenmerken (prospectie kenmerken):

Archeologische resten kenmerken zich door een spreiding van artefacten, hierbij wordt voornamelijk vuursteen, houtskool en (verbrand) bot verwacht. Eventueel kunnen sporen worden verwacht in de vorm van haardkuilen.

8: Mogelijke verstoringen

Door afgraving van het terrein kunnen archeologische resten zijn verdwenen. Daarnaast kunnen bij bouw- en sloopactiviteiten archeologische resten zijn vergraven.

De Rivierduin

1: Datering

Mesolithicum tot en met de Nieuwe tijd.

2: Complextype

Archeologische resten uit de periode van jagers-verzamelaars en eerste boeren tot en met staatssamenlevingen. De resten kunnen gerelateerd zijn aan bewoning (jachtkampen en agrarische nederzettingen), economie (jacht, vuursteenbewerking en landbouw), infrastructuur, rituelen en begraving (crematiegraven in de vorm van een urnenveld, eventueel met grafheuvel).

In de Tweede Wereldoorlog is in de kloostertuin een latrine gegraven. Mogelijk zijn tevens andere sporen van Russische krijgsgevangenen aanwezig.

3: Omvang

Jachtkampen kunnen gemiddeld enkele tientallen tot honderden meters omvatten. Agrarische nederzettingen omvatten gemiddeld enkele honderden vierkante meters.

Landbouwarealen kunnen duizenden vierkante meters omvatten en kunnen zijn belijnd door greppels en sloten van enkele tientallen tot honderden meters lang.

Een grafveld dat in de periode Neolithicum tot en met IJzertijd in gebruik lijkt te zijn geweest strekt zich uit over de rivierduin en is tientallen hectaren groot.

De latrine uit de Tweede Wereldoorlog bestaat uit een spoor in de vorm van een smalle greppel van enkele meters lang. Eventueel zijn afvalkuilen en graven aanwezig.

De overige complextypen bestaan voornamelijk uit puntvondsten.

4: Diepteligging

Vanaf het maaiveld, mogelijk onder een verstoorde laag.

5: Gaafheid en conservering (fysieke kwaliteit)

Sporen en vondsten kunnen goed zijn geconserveerd onder een landbouwdek. De grondwatertrap is VII. Dit betekent dat organische archeologische resten slecht zullen zijn geconserveerd.

6: Locatie

Hele plangebied.

De latrine bevindt zich langs de grensmuur van het klooster.

7: Uiterlijke kenmerken (prospectie kenmerken):

Archeologische resten kenmerken zich door een spreiding van artefacten. Hierbij wordt voornamelijk aardewerk, vuursteen, houtskool en (verbrand) bot verwacht.

Eventueel kunnen sporen aanwezig zijn in de vorm van haardkuilen, paalsporen, greppels, kuilen, en begravingen (inclusief sporen uit WOII).

8: Mogelijke verstoringen

Door egalisatie van het terrein kunnen archeologische resten ouder dan 1887 zijn verdwenen. Daarnaast kunnen bij bouw- en sloopactiviteiten archeologische resten zijn vergraven.

Strategie om deze verwachting te toetsen in overeenstemming met stroomdiagram van protocol 4003 kan niet worden opgesteld omdat de aard van

de bodemopbouw onvoldoende bekend is.

Om de bodemopbouw te onderzoeken kan een verkennend booronderzoek worden uitgevoerd.

Eventueel aanwezige archeologische resten kunnen door middel van een proefsleuvenonderzoek worden opgespoord.

3 Booronderzoek

3.1 Methode

Het veldonderzoek is uitgevoerd zoals voorgeschreven in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie 4.1,²³ in het bijzonder het hoofdstuk "protocol 4003 inventariserend veldonderzoek overig".

Het veldonderzoek bestond uit een inventariserend veldonderzoek (specificatie VS03), verkennende fase.

De boringen zijn gezet met het doel de bodemopbouw te verkennen. Met de verkenning wordt inzicht verkregen in de vormeenheden van het landschap, voor zover deze van invloed zijn op de locatiekeuze in het verleden. Hiermee kunnen kansarme zones worden uitgesloten en kansrijke zones worden geselecteerd.

Onderbouwing onderzoeksmethode

Deze methode is toegepast omdat nog onvoldoende informatie over de bodemopbouw beschikbaar is om te kunnen beslissen of en welk type karterend onderzoek eventueel uitgevoerd kan worden.

Operationalisering

De werkwijze in het veld was als volgt:

Boortype: 7 cm Edelmanboor

Aantal boringen: Zes

Boordiepte: De boringen zijn gezet tot in de Laag van Wijchen. Eén boring heeft een einddiepte van 150 cm -mv, drie boringen zijn gezet tot 200 cm -mv, één tot 220 cm -mv en één tot 250 cm -mv.

Grid: De boringen zijn verspreid in het plangebied geplaatst.

Waarnemingswijze: Het sediment is met de hand bemonsterd en met het blote oog onderzocht door het te versnijden en te verbrijskelen. De opgeboorde grond is systematisch uitgelegd op een plastic zeil. Representatieve uitgelegde boorprofielen zijn gefotografeerd. Het sediment van archeologisch relevante lagen is gezeefd door een zeef met een maaswijdte van 4 mm.

Classificatie bodemtextuur en archeologische indicatoren: De opgeboorde grond is beschreven op basis van de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 1.1 (ASB 1.1), dit omvat NEN 5104.²⁴

Locatie bepaling X en Y: De X en Y coördinaten van de boringen is bepaald door middel van een GPS met WAAS en GLONASS correctie met een nauwkeurigheid van 3 m.

Hoogte bepaling: De Z coördinaat is na afloop van het veldwerk bepaald aan de hand het AHN.²⁵

²³ SIKB 2018

²⁴ Bosch 2008; Nederlands Normalisatie Instituut 1989

²⁵ Kadaster en PDOK 2014

De gegevens zijn digitaal in het veld geregistreerd. Het veldwerk is uitgevoerd op 12 april 2018 door A. de Boer (KNA Senior Prospector) en F. Roodenburg (junior archeoloog).

Voorgaand aan het veldwerk is een plan van aanpak opgesteld. Het plan van aanpak is voorgelegd aan en goedgekeurd door de deskundige van de bevoegde overheid. Het Plan van Aanpak is geregistreerd in ARCHIS3.

3.2 Resultaten en geologische interpretatie

De locaties van de boringen zijn in fig. 36 weergegeven. De boorgegevens staan in Bijlage 1. Met de gegevens is een schematische doorsnede gemaakt. Deze is weergegeven in fig. 37.

Al het aangetroffen sediment is kalkloos. Onder andere op basis van de textuur, kleur en bijmengingen kunnen, van ondiep naar diep, de volgende pakketten worden onderscheiden:

Pakket 1: Zwak siltig, zwak grindig, matig grof zand. De top van het pakket is humeus. Binnen het pakket is veel variatie aanwezig. De kleur van het pakket is meestal gemengd grijs en bruin. Daarnaast is het pakket vaak gevlekt en bevat vaak zand- en leembrokken. Het pakket is aanwezig in alle boorprofielen. De top van het pakket ligt aan het maaiveld tussen 879 en 898 cm NAP. Het pakket is tussen 120 en 230 cm dik. Het pakket bevat kachelgrit. Daarnaast zijn in boorprofielen 1, 3 en 6 betonbrokjes aanwezig en in boorprofiel 2 baksteenspikkels. In boorprofiel 4 is een aardewerkfragment aangetroffen, het is witbakkend gedraaid aardewerk, aan één zijde glanzend wit. Het kan in de Nieuwe tijd worden gedateerd. Het pakket is geïnterpreteerd als verstoord.

Pakket 2: Zwak siltig, zwak grindig, matig grof zand. Het pakket is geel-bruin of bruingrijs van kleur. Het pakket is alleen aanwezig in boorprofiel 5. De top van het pakket ligt op 135 cm -mv (763 cm NAP). Gezien de textuur en diepteligging is het pakket geïnterpreteerd als Pleistoceen rivierduinzand.

Pakket 3: Zwak zandig, lichtgrijs leem met een spoor roestvlekken. Het pakket is aanwezig in alle boorprofielen. De top van het pakket ligt tussen 120 en 230 cm -mv (649 en 765 cm NAP). De dikte van het pakket is niet bepaald omdat de onderzijde van het pakket beneden de einddieptes van de boringen ligt. Gezien de diepteligging en textuur is het pakket geïnterpreteerd als de Laag van Wijchen.

Er zijn archeologische indicatoren aangetroffen uit de Nieuwe tijd bestaande uit kachelgrit, baksteenspikkels en een wit geglaazuurd aardewerkfragment. Er zijn geen vondsten verzameld.

Het grondwater is tijdens het onderzoek niet aangeboord.

3.3 Archeologische interpretatie

Gezien de aanwezigheid van kachelgrit, baksteenspikkels en een aardewerkfragment uit de Nieuwe tijd is het verstoorde pakket in de Nieuwe tijd of later te dateren (pakket 1). De aanwezigheid van leembrokken die in de meeste boorprofielen aanwezig zijn wijst erop dat de verstoring tot in de Laag van Wijchen reikt (pakket 3). Eventueel aanwezige archeologische resten van vóór 1887 zullen in pakket 1 zijn verstoord.

In boorprofiel 5 is een pakket zand aangetroffen dat vanwege het ontbreken van kenmerken van verstoringen geïnterpreteerd is als intact Pleistoceen zand (pakket 2). Voor het Pleistocene niveau geldt een verwachting voor resten uit het Mesolithicum tot en met de Nieuwe tijd. In het pakket zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. De kans dat op deze locatie archeologische resten aanwezig zijn is klein.

Het onderste pakket bestaat uit leem van de laag van Wijchen (pakket 3). Deze laag is gevormd door meanderende rivieren gedurende het Allerød interstadiaal en het Vroeg Holoceen. In het pakket zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. De kans dat archeologische resten in dit pakket aanwezig zijn is klein.

4 Waardestelling en Selectieadvies

Conform KNA 4.1 vormt een waardestelling (VS06) en selectieadvies (VS07) van vindplaatsen onderdeel van een standaardrapport (VS05). Er zijn echter geen vindplaatsen aangetroffen. Er is daarom geen waardestelling mogelijk en er is geen selectieadvies opgesteld.

5 Conclusie

De onderzoeksvragen kunnen als volgt worden beantwoord:

1. *Waaruit bestaan de voorgenomen bodemingrepen?*

Het woon-zorgcomplex La Verna dat deels in het zuidoosten van het plangebied staat zal worden gesloopt. In plaats daarvan zal een nieuw complex worden gebouwd. Omdat de beoogde ingreep zich nog in de planfase bevindt is nog geen precieze vergravingsdiepte bekend.

2. *Wat is de landschappelijke ligging van het plangebied in termen van geomorfologie, geologie en bodemkunde?*

Het plangebied ligt op een rivierduin die waarschijnlijk tijdens de laatste ijstijd is gevormd door opstuivend zand. Onder een eolisch zandpakket van ongeveer één meter dik zijn Pleistocene rivierafzettingen aanwezig. In de bodem kunnen duinvaaggronden in grof zand zijn gevormd. Deze zijn niet aangetroffen tijdens het booronderzoek, mogelijk vanwege verstoring van de bodem.

3. *Is sprake van een natuurlijke (intacte) bodemopbouw of is deze (deels) verstoord? Indien sprake is van verstoringen, wat is de diepte en omvang van de verstoring?*

Gebaseerd op de hoogtekarten en waarneming in het veld is de bodem in het plangebied tot ongeveer één meter afgegraven. Dit lijkt reeds gebeurd te zijn bij de bouw van het klooster Alverna in 1887. Tijdens het booronderzoek bleek dat de bodem in vijf van de zes boringen geroerd is tot in de Laag van Wijchen. Het geroerde pakket is tussen 120 en 230 cm dik. In één boring reikte de verstoring tot 135 cm -mv, daaronder is een laag intact Pleistoceen zand aanwezig van ongeveer 55 cm dik.

4. *Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard en datering hiervan?*

In het plangebied zijn indicatoren uit de Nieuwe tijd of later aangetroffen in het geroerde pakket, voornamelijk kachelgrit. Deze indicatoren zijn hoogstwaarschijnlijk gerelateerd aan de bouw, gebruik en sloop van klooster Alverna in 1887. Het plangebied ligt achter het kloostergebouw. De bodem in het zuidoostelijk deel van het plangebied is waarschijnlijk geroerd bij de sloop van het klooster en de bouw van het woon-zorgcomplex in 1980. Hierdoor zijn oudere archeologische resten waarschijnlijk vergraven.

Langs de grensmuur van het plangebied is in de Tweede Wereldoorlog een latrine gegraven voor Russische krijgsgevangenen. Mogelijk zijn andere sporen van deze krijgsgevangenen aanwezig.

5. *Indien er (mogelijk) archeologische waarden aanwezig zijn:*

a) *Worden deze archeologische waarden verstoord door de voorgenomen bodemingrepen? Zo ja, op welke wijze?*

Naar verwachting zijn geen archeologische resten (meer) in het plangebied aanwezig van vóór 1887.

De geplande nieuwbouw blijft ongeveer acht meter van de kloostermuur vandaan. Sporen van de latrine uit de Tweede Wereldoorlog zullen daarom niet worden vergraven.

- b) *Welke maatregelen kunnen worden genomen om voldoende rekening te houden met deze archeologische waarden?*

Het is niet noodzakelijk maatregelen te nemen.

6 Advies

Bureau voor Archeologie adviseert het plangebied vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Bij graafwerkzaamheden moet rekening gehouden worden met toevalsvondsten uit de Tweede Wereldoorlog.

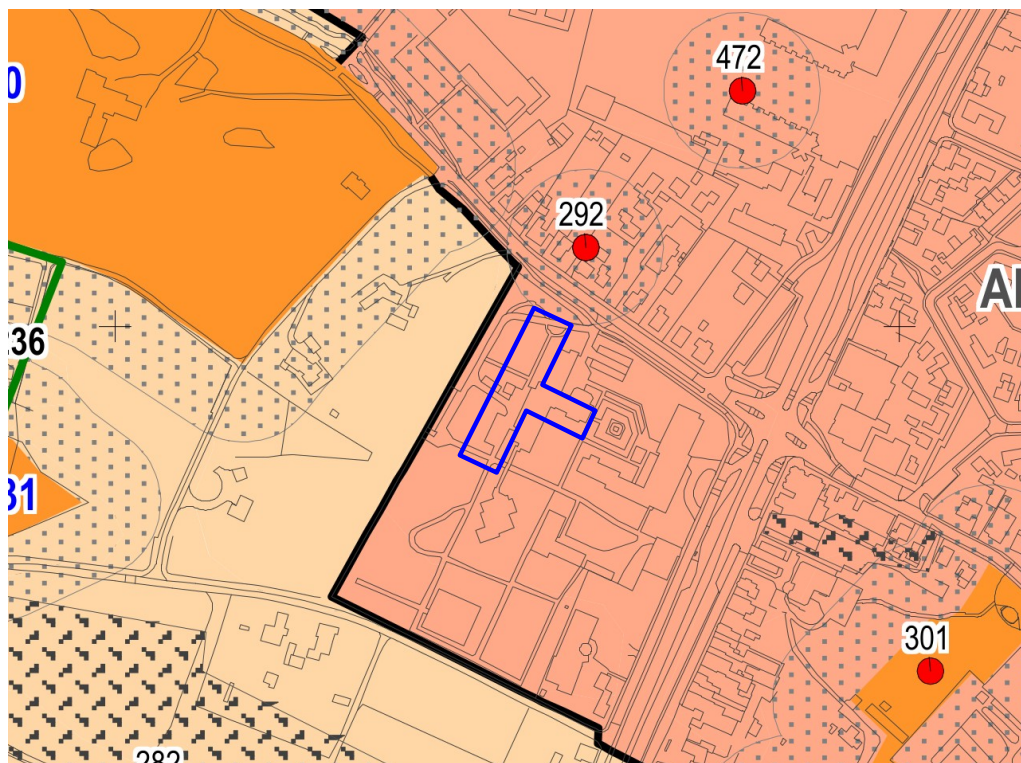
Dit onderzoek is met grote zorgvuldigheid uitgevoerd. Het is echter nooit uit te sluiten dat bij de graafwerkzaamheden toch archeologische resten worden aangetroffen op plaatsen en dieptes waar die niet worden verwacht. Eventuele archeologische resten is men verplicht te melden bij de Minister van OCW in overeenstemming met de Erfgoedwet uit 2015. In dit geval wordt aangeraden om contact op te nemen met de gemeente Wijchen.

7 Literatuur

- Actueel Hoogtebestand Nederland. 2018. "AHN3". Digitale Hoogtekaart.
<https://ahn.arcgisonline.nl/ahnviewer/>.
- Alterra. 2004. "Geomorfologische Kaart Nederland (GKN) Landsdekkend digitale bestand". Wageningen.
- Alterra Wageningen UR. 2012. "BISNederland". Bodemkaart 1 : 50 000.
<http://www.bodemdata.nl/>.
- "Beeldbank Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed".
<http://beeldbank.cultureelerfgoed.nl/>.
- Bosch, J.H.A. 2008. "Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 1.1: Op basis van de Standaard Boor Beschrijvingsmethode versie 5.2". 2008-U-R0881/A. Deltares-rapport.
- Braven, J.A. 2012. "Archeologische begeleiding van rioolwerkzaamheden in de Graafseweg te Alverna". 116. Archeologische Berichten Nijmegen. Bureau Archeologie en Monumenten, Gemeente Nijmegen. Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE).
<https://archisarchief.cultureelerfgoed.nl/Archis2/Archeorapporten/25/AR26995>.
- Braven, J.A. den. 2011. "Archeologische begeleiding bij sloopwerkzaamheden van clubgebouw v.v. Alverna aan het Bospad 5 in Alverna". 102. Archeologische Berichten Nijmegen. Gemeente Nijmegen, Bureau Archeologie en Monumenten. Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE).
<https://archisarchief.cultureelerfgoed.nl/Archis2/Archeorapporten/19/AR23635>.
- Camps, H. 1956. *Wijchen, geschiedenis van zeven seconden*. Wijchen: Boerenleenbank.
- Cohen, K.M. 2009. *Zand in banen: zanddiepte-kaarten van het Rivierengebied en het IJsseldal in de provincies Gelderland en Overijssel*. Utrecht; Arnhem: Universiteit Utrecht; Provincie Gelderland].
- de Mulder, E.F.J. 2003. *De ondergrond van Nederland*. Wolters-Noordhof: Groningen [etc.].
- Flokstra, L.M. 2007. "Plangebied Urnenveldweg 30, gemeente Wijchen: archeologisch vooronderzoek: een inventariserend booronderzoek". 2068. RAAP-notitie. RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.
- Goossens, E. 2008. "Archeologiebeleid Gemeente Wijchen". RAAP-rapport 1828.
- Harmsen, C. 2011. "Werkplaatsen uit de Steentijd. Een archeologische begeleiding en opgraving aan de Heumenseweg te Alverna. Gemeente Wijchen". Wijchen-rapport 15. Archeologische Berichten Nijmegen. Gemeente Nijmegen, Bureau Archeologie en Monumenten. Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE).
<https://archisarchief.cultureelerfgoed.nl/Archis2/Archeorapporten/19/AR23781>.
- HisGis. 2010. "HisGis". <http://www.hisgis.nl>.
- "Indicatieve Kaart Militair Erfgoed (IKME)". <http://www.ikme.nl>.
- Kadaster. 2013. "BAG-Viewer". <http://bagviewer.geodan.nl/index.html>.
- Kadaster, en PDOK. 2014. "AHN2 en 3 - WCS service".
<http://nationaalgeoregister.nl>.
- Keunen, L.J., L.M.P. van Meijel, E.M. Bet, en S. van der Veen. 2015. "Tussen stad en land, tussen Maas en Waal. Gemeente Wijchen. Een

- cultuurhistorische inventarisatie (actualisatie)*". 3040. RAAP rapport. RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.
- Nederlands Normalisatie Instituut. 1989. *Geotechniek: classificatie van onverharde grondmonsters*. Delft: Nederlands Normalisatie-instituut.
- Polman, P., en M. Hendriks. 1980. *Alverna. Van begin tot einde. 1887-1980*. Wijchen.
- Porreij-Lyklema, T.E. 2016. "*Plangebied Bospad 5 te Wijchen. Gemeente Wijchen. Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek (karterend booronderzoek)*". 5662. RAAP-notitie. RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE).
<https://archisarchief.cultureelerfgoed.nl/Archis3/Zaakdocumenten/400/4009584/afm/>.
- Provincie Gelderland. "*Bodemverontreinigingen Gelderland*".
http://kaarten.gelderland.nl/viewer/app/thema_bodemverontreinigingen.
- RAF. 1940. "*Wageningen UR GeoPortal: RAF aerial photographs*". 1945.
<http://library.wur.nl/WebQuery/geoportal/raf>.
- Rensink, E., H.J.T. Weerts, M. Kosian, H. Feiken, en B.I. Smit. 2015. "*Archeologische Landschappenkaart van Nederland. Methodiek en kaartbeeld*". Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.
<https://doi.org/10.17026/dans-xf6-ywnd>.
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. 2016. "*Kaart van verdedigingswerken, alle linies en stellingen*". <https://landschapinnederland.nl/bronnen-en-kaarten/militaire-landschapskaart>.
- . 2017. "*Rijksmonumentenregister*". *Cultureelerfgoed.nl*.
<https://cultureelerfgoed.nl/monumentenregister>.
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, en Data Archiving and Networking Services. "*e-depot voor de Nederlandse archeologie*". <http://www.edna.nl>.
- Rijkswaterstaat Ministerie van Infrastructuur en Milieu. "*Bodemloket*".
<http://www.bodemloket.nl/>.
- SIKB. 2018. "*BRL 4000: Beoordelingsrichtlijn Archeologie, versie 4.1*". SIKB.
https://www.sikb.nl/doc/BRL4000/BRL%20SIKB%204000%20Archeologie%20versie%204_1.pdf.
- Steur, G.G.L., W. Heijink, H. de Bakker, O.H. Boersma, en C. Hamming. 1991. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50000: algemene begrippen en indelingen*. Wageningen: Staring Centrum.
- Wildenberg, J. 2008. "*Archeologische waarnemingen naast de Graafseweg te Alverna, gemeente Wijchen*". 17. Archeologische Berichten Nijmegen. Gemeente Nijmegen, Bureau Archeologie en Monumenten. DANS.
<https://doi.org/10.17026/dans-zjx-e57e>.

Figuren

legenda

verwachtingsgebieden bebouwde kom

 Hoge archeologische verwachting

verwachtingsgebieden buitengebied

 Hoge archeologische verwachting

waardegebieden

 AMK-terrein, overig met aandachtszone van 50m

39 catalogusnummer vindplaats

 archeologische vindplaats met aandachtszone van 50m

onderzoeksmeldingen

 booronderzoek

4064 onderzoeksmeldingsnummer

overig

 verstoringen

 grens bebouwde kom

Figuur 2: Archeologische beleidskaart van de gemeente Wijchen (Goossens 2008).

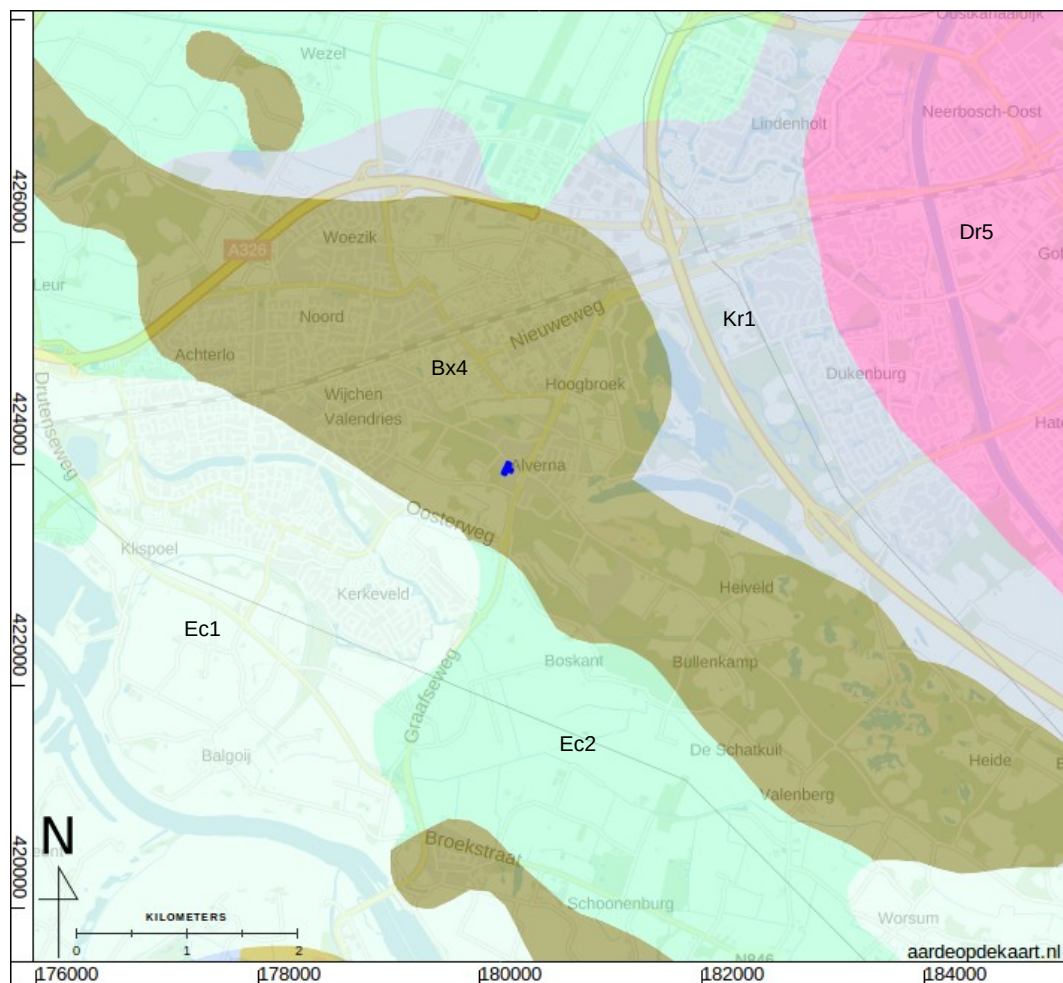
Figuur 3: Luchtfoto.

Figuur 4: Foto van het plangebied vanaf de Leemweg in zuidwestelijke richting (Google Maps Street View, augustus 2018).

Figuur 5: Ontwerptekening van het plangebied.

Figuur 6: Geologische kaart (De Mulder 2003).

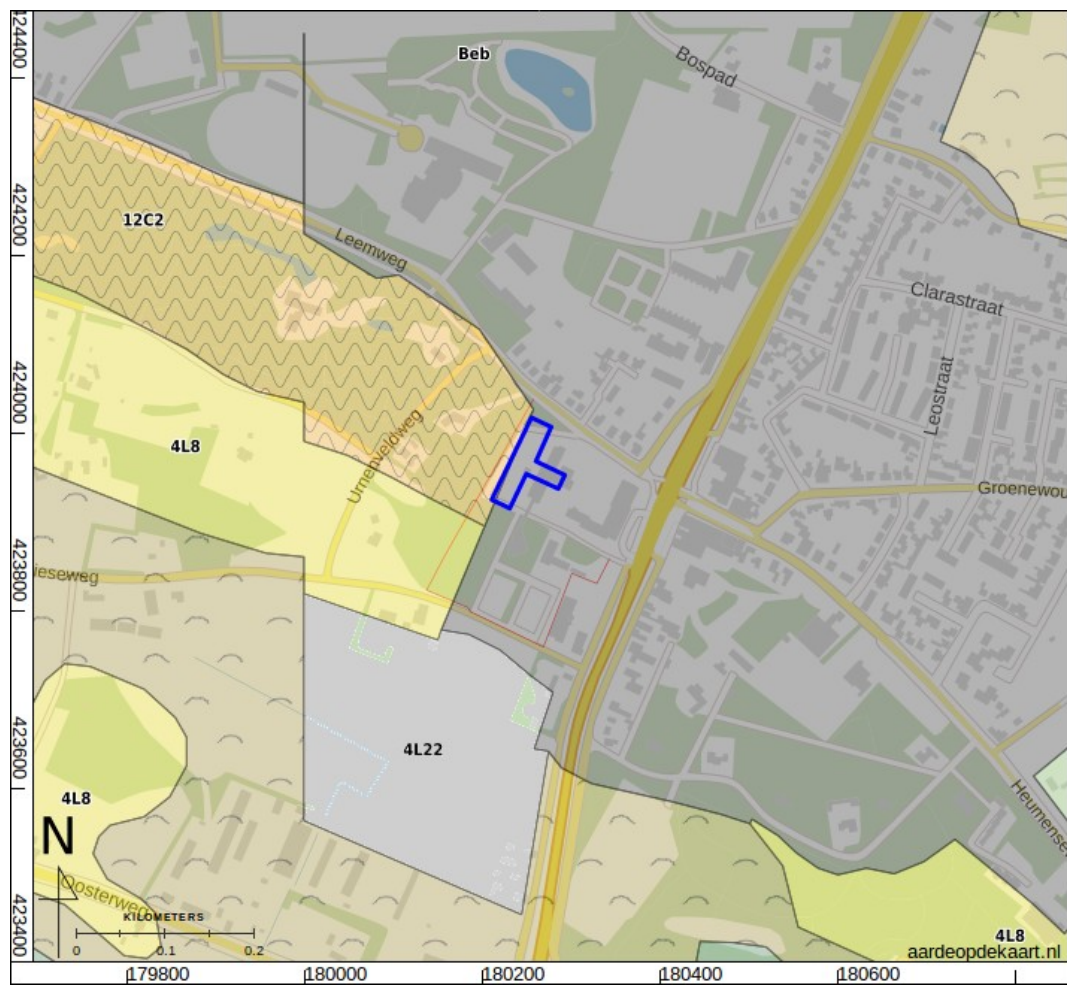
Ec1: Formatie van Echteld; rivierklei op rivierzand.

Ec2: Formatie van Echteld / Formatie van Nieuwkoop; rivierklei en -zand met inschakelingen van veen.

Bx4: Laagpakket van Delwijnen; rivierduinzand.

Kr1: Formatie van Kreftenheye; rivierzand en -grind.

Dr5: Laagpakket van Schaarsbergen; glaciofluviale afzettingen (grof zand en grind).

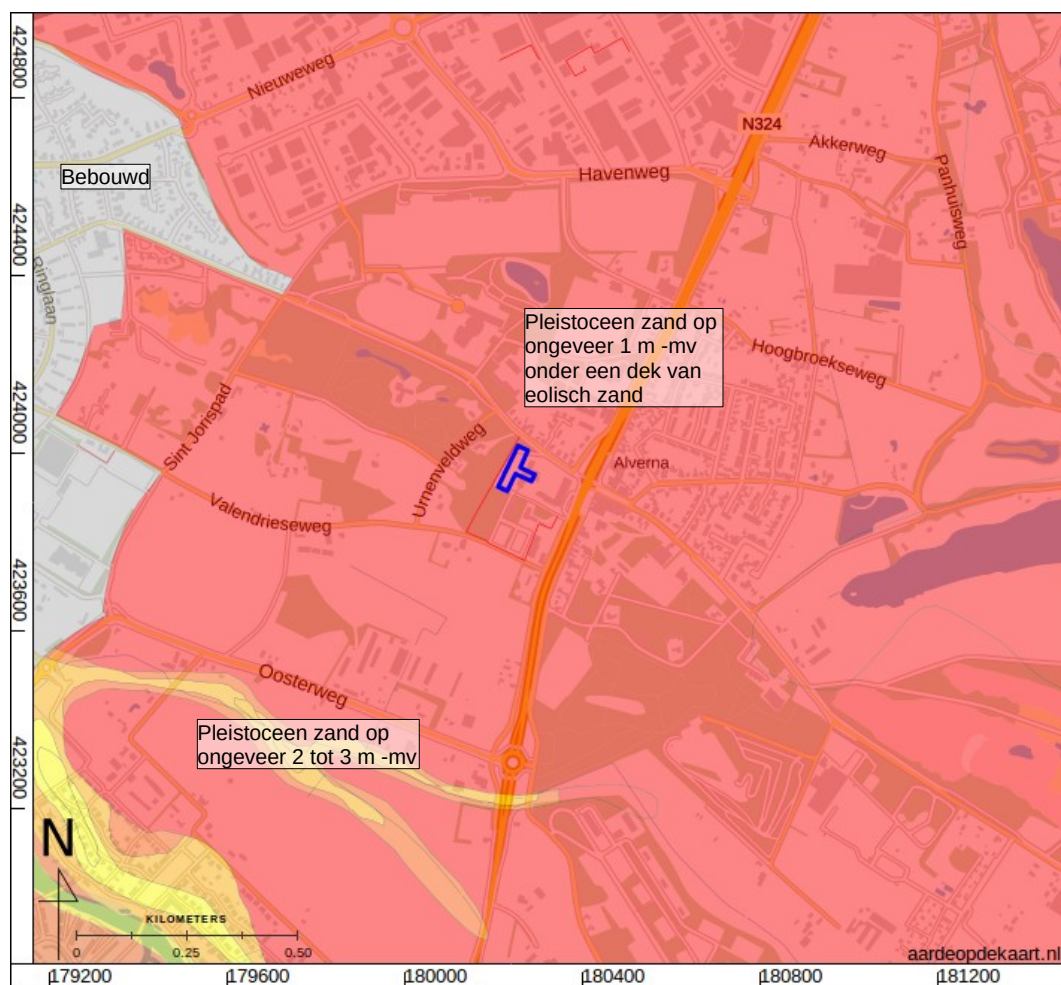
Figuur 7: Geomorfologische kaart (Alterra 2004).

Beb: Bebouwd gebied.

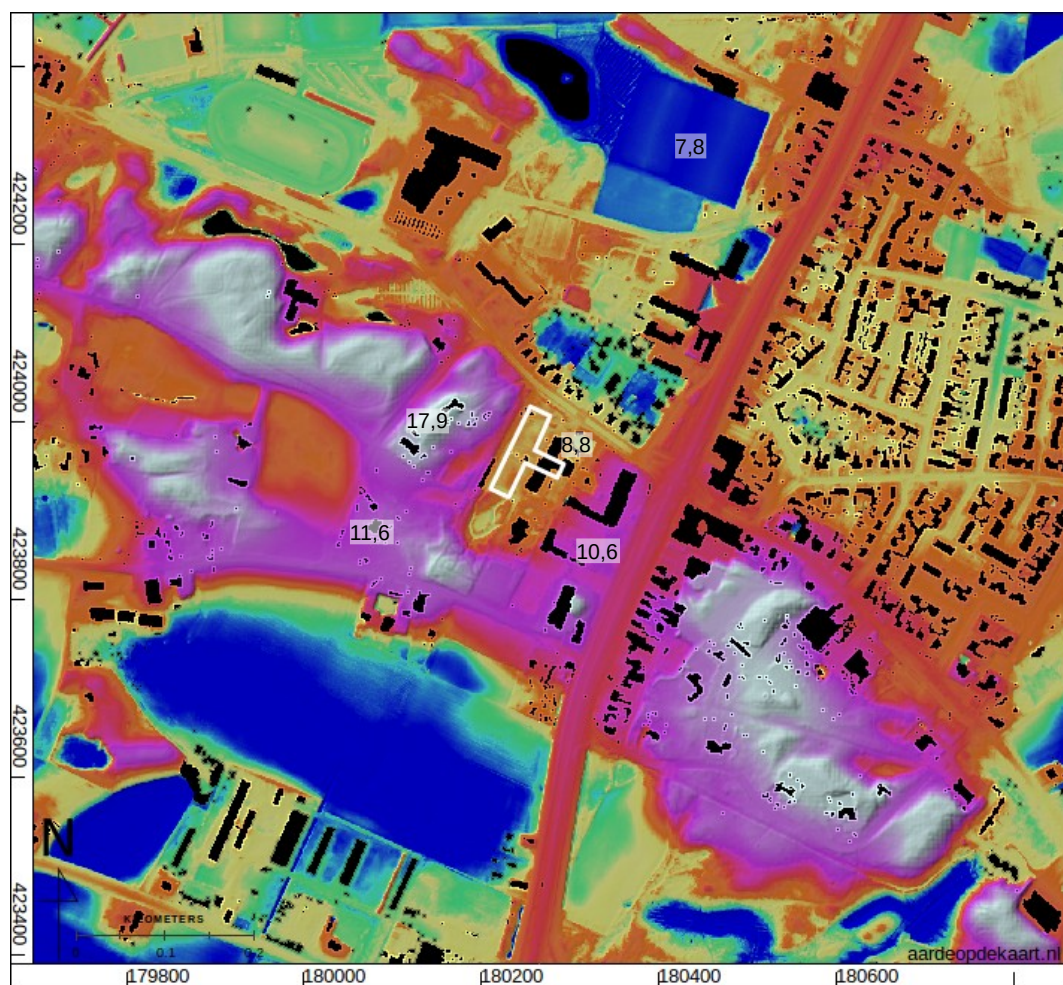
12C2: Hoge landduinen en bijbehorende vlakten/laagten.

4L8: Lage landduinen en bijbehorende vlakten/laagten.

4L22: Lage storthopen en/of grind/zand/klei gaten.

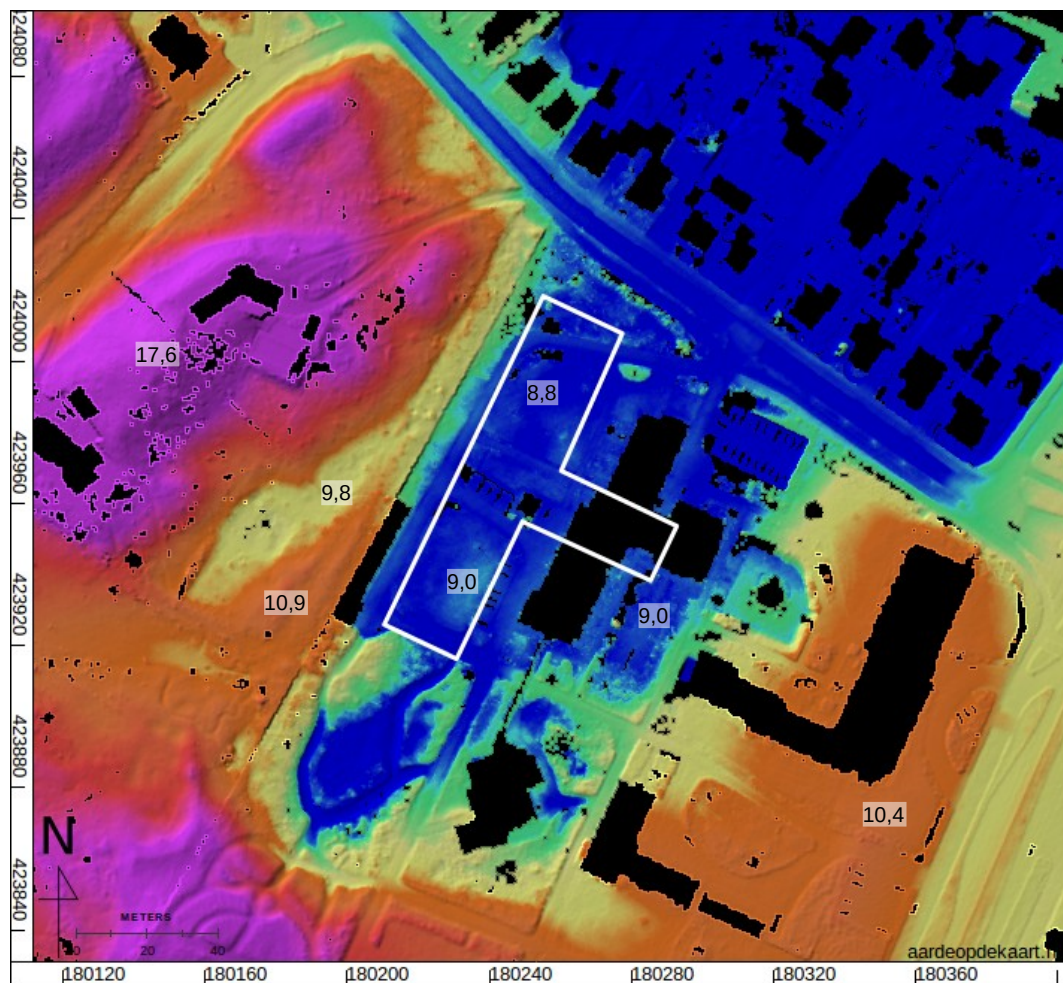

Figuur 8: Zanddieptekaart (Cohen 2009).

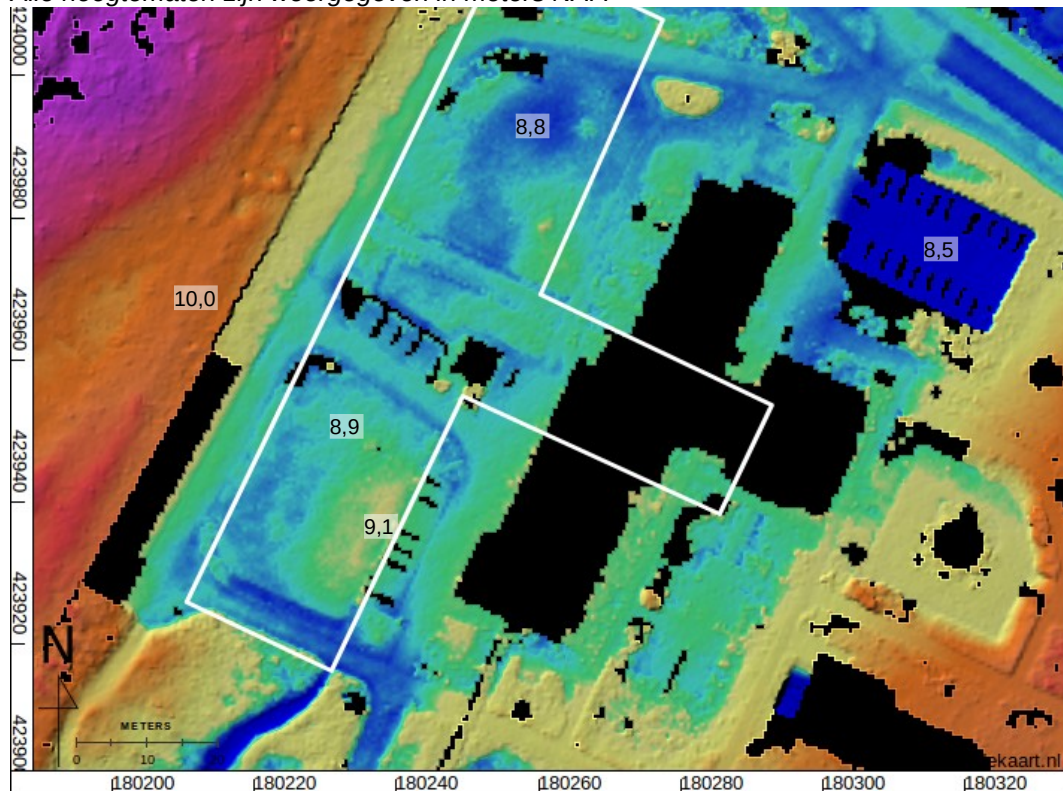
Figuur 9: Hoogte- en reliëfkaart van het plangebied (Actueel Hoogtebestand Nederland 2018).

Alle hoogtematen zijn weergegeven in meters NAP.

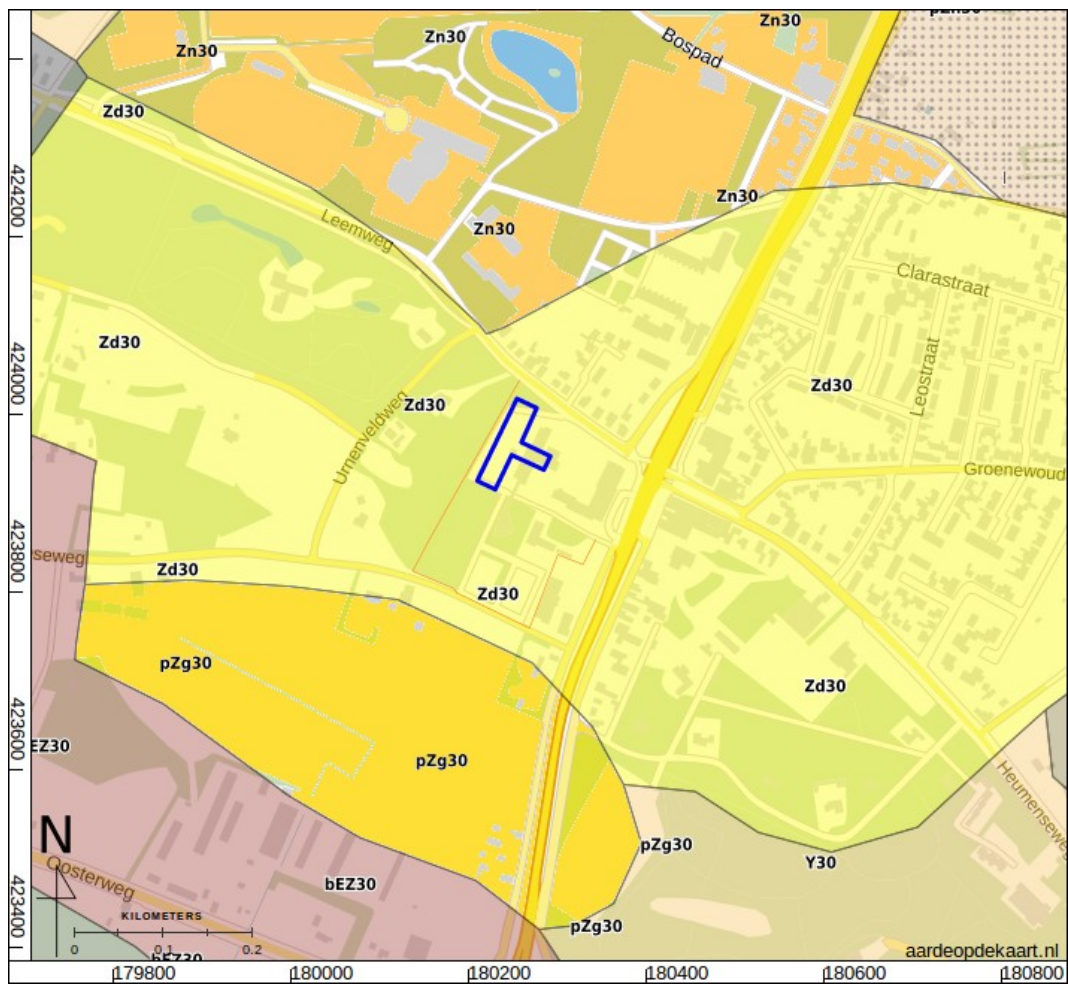
Figuur 10: Hoogte- en reliëfkaart met de directe omgeving van het plangebied (Actueel Hoogtebestand Nederland 2018).

Alle hoogtematen zijn weergegeven in meters NAP.

Figuur 11: Hoogte- en reliëfkaart van het plangebied (Actueel Hoogtebestand Nederland 2018).

Alle hoogtematen zijn weergegeven in meters NAP.

Figuur 12: Bodemkaart (Alterra Wageningen UR 2012).

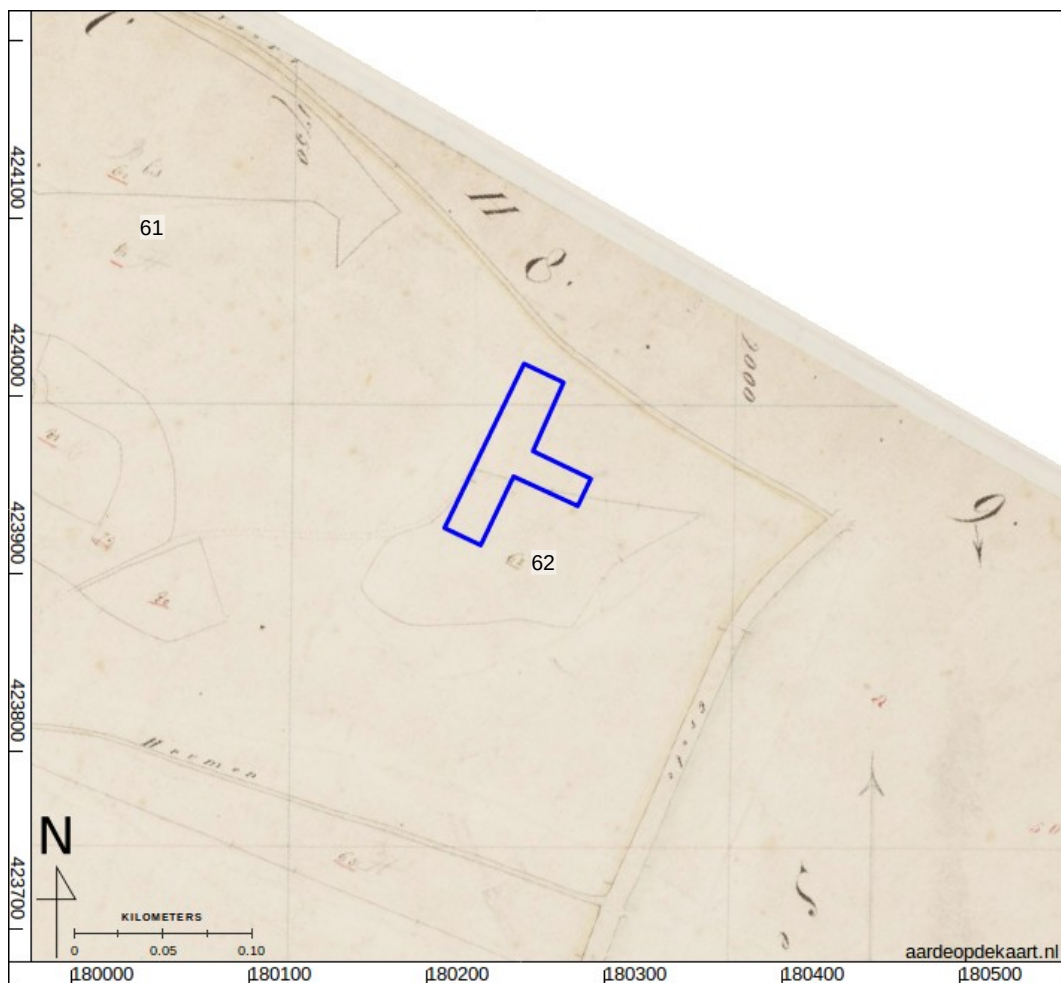
Zd30: Duinvaaggronden; grof zand.

Zn30: Vlakvaaggronden; grof zand

pZg30: Beekeerdgronden; grof zand

bEZ30: Hoge bruine enkeerdgronden; grof zand

Y30: Holtpodzolgronden; grof zand

Figuur 13: Kadastraal minuutplan van de gemeente Wijchen tussen 1811 en 1832, sectie H, blad 2 ("Beeldbank Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed", MIN05172H02).

Het plangebied ligt in percelen 61 en 62 waarvan de functie kan worden achterhaald op de oorspronkelijke aanwijzende tafels van sectie H, blad 6 (OAT05172H006). Perceel 61 is heide en perceel 62 bouwland. Beide zijn in bezit van het dorp van Wijchen.

Gelderland1832 gebouwen

 gebouwen

Gelderland1832 percelen

Soort eigendom

- Boomgaard
- Bos
- Bouwland
- Erf
- Heide
- Moeras
- Tuin
- Wegen
- Weiland

Figuur 14: Eigendomssoorten van de kadastrale percelen (HisGis 2010).

Figuur 15: Topografisch militaire kaarten uit de 19e eeuw, links 45 en rechts 46.

Figuur 16: Bonnebladen uit 1868, links Ravestein 553-1871 en rechts Hatert 554-1876.

Figuur 17: Bonnebladen uit 1894, links Ravestein 553-1872 en rechts Hatert 554-1877.

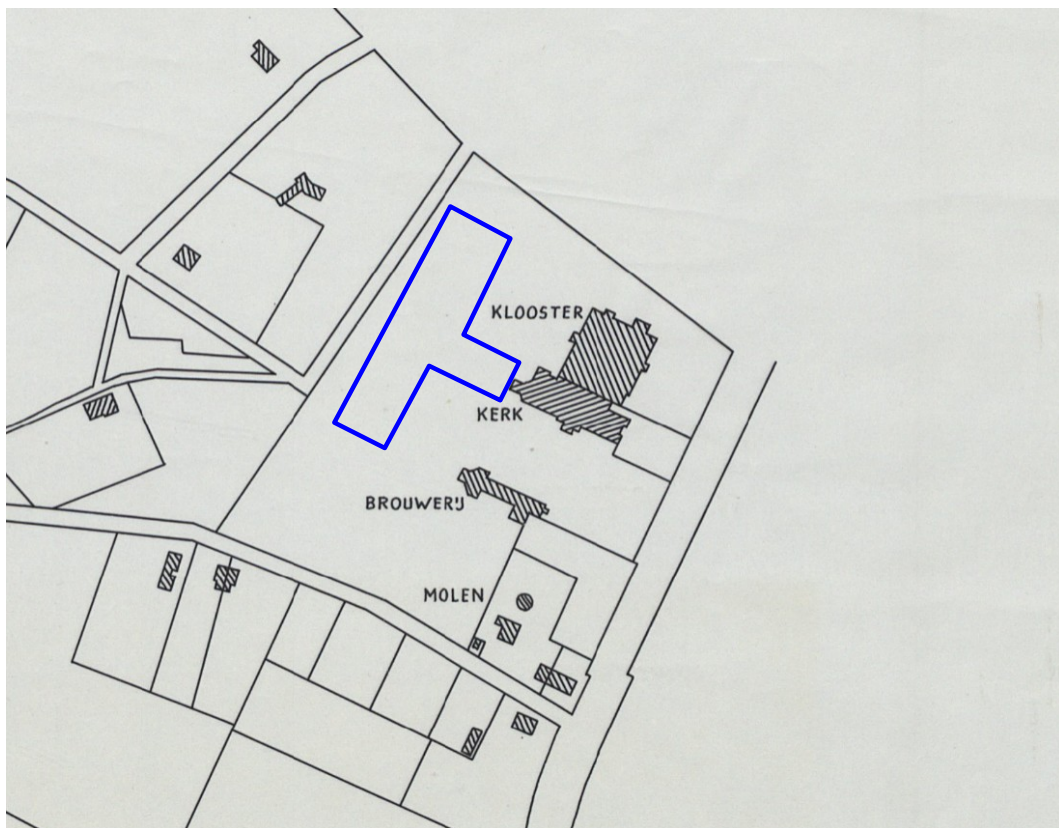
Figuur 18: Het Franciscanenklooster Alverna in 1887 (Polman en Hendriks 1980).

Figuur 19: Bonnebladen. Links Ravestein 553-1873 uit 1901 en rechts Hatert 554-1878 uit 1909.

Figuur 20: Bonnebladen. Links Ravestein 553-1874 uit 1918 en rechts Hatert 554-1879 uit 1920.

Figuur 21: Plattegrond van klooster, kerk, brouwerij en molen in Alverna uit 1920 ("Beeldbank Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed", objectnummer BT-000368).

De ligging van het plangebied is schematisch ingetekend.

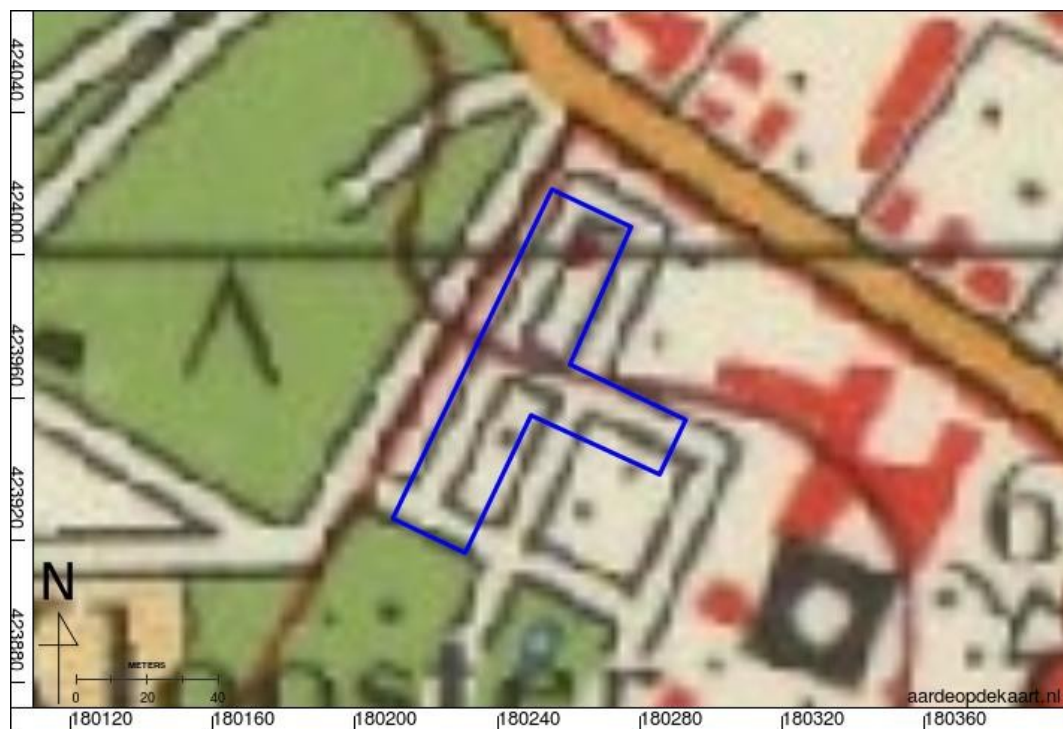
Figuur 22: Bonnebladen. Links Ravestein 553-1875 uit 1928 en rechts Hatert 554-1880 uit 1931.

Figuur 23: Luchtfoto van de RAF uit de Tweede Wereldoorlog (RAF 1940-1945). Flight 217, Run 16, Photo 4208, Date: 1944-12-23. WUR library ID: 350651.

Figuur 24: 46A-1957-Cuijk / Grave / Nijmegen.

Figuur 25: 46A-1967-Cuijk / Grave / Nijmegen.

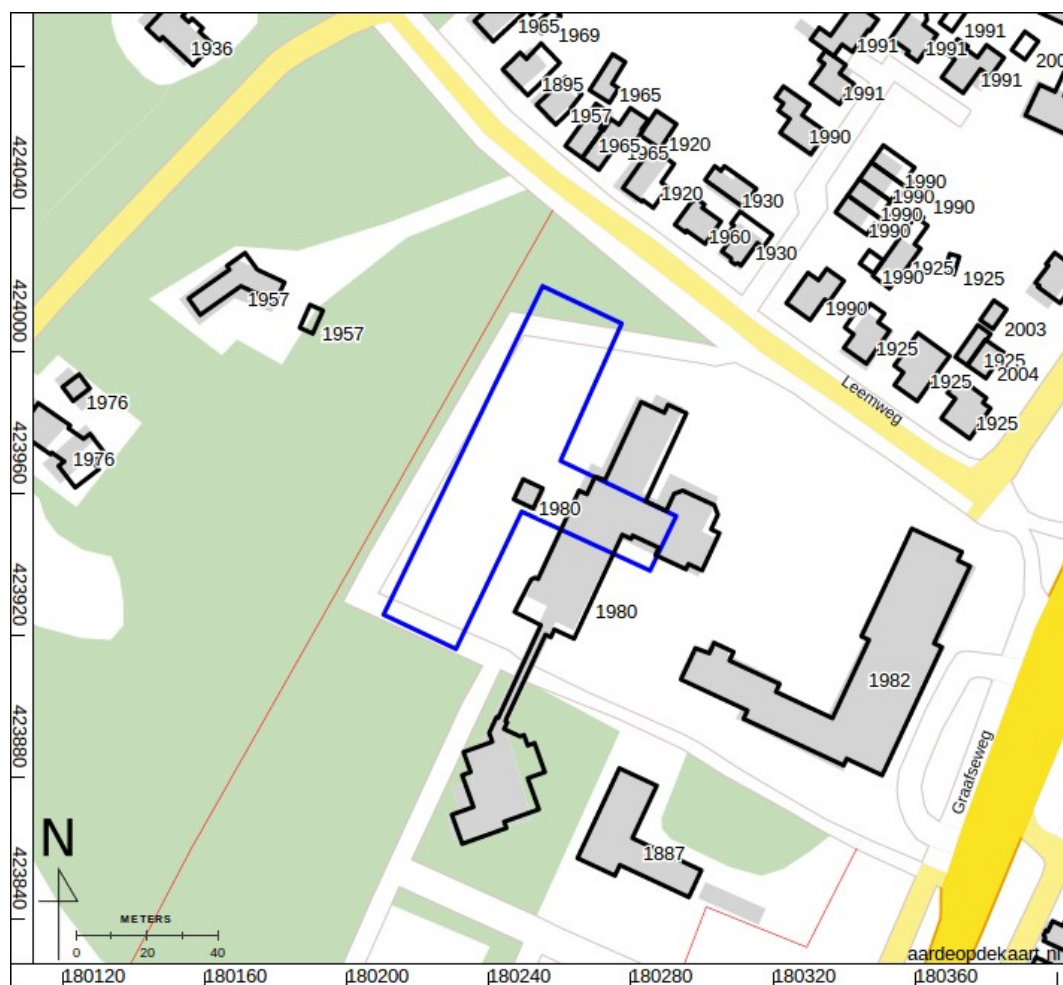

Figuur 26: 46A-1978-Cuijk / Grave / Nijmegen.

Figuur 27: Foto van de voorgevel van het klooster Alverna in 1980 ("Beeldbank Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed", objectnummer 214.789).

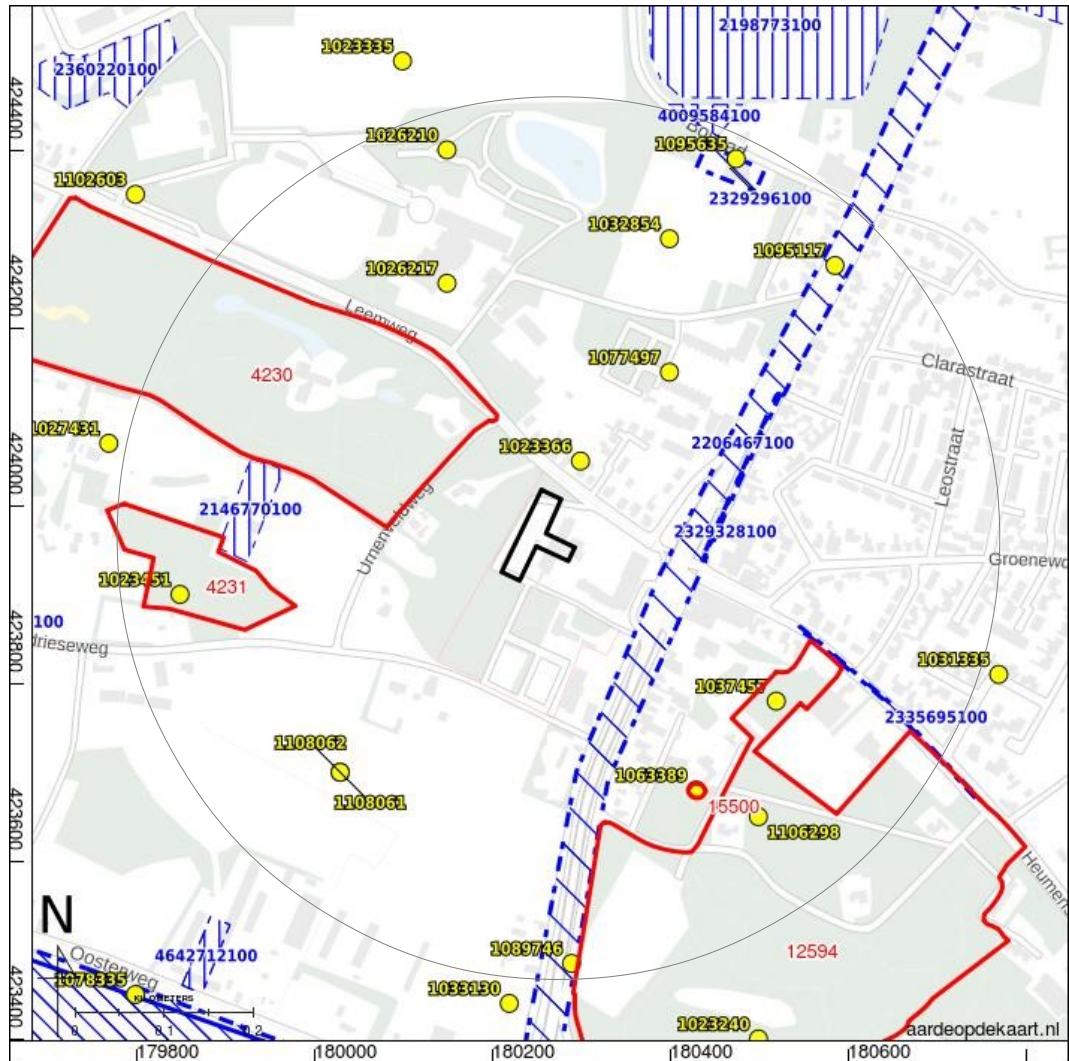
Het plangebied ligt achter de rechterzijde van het klooster.

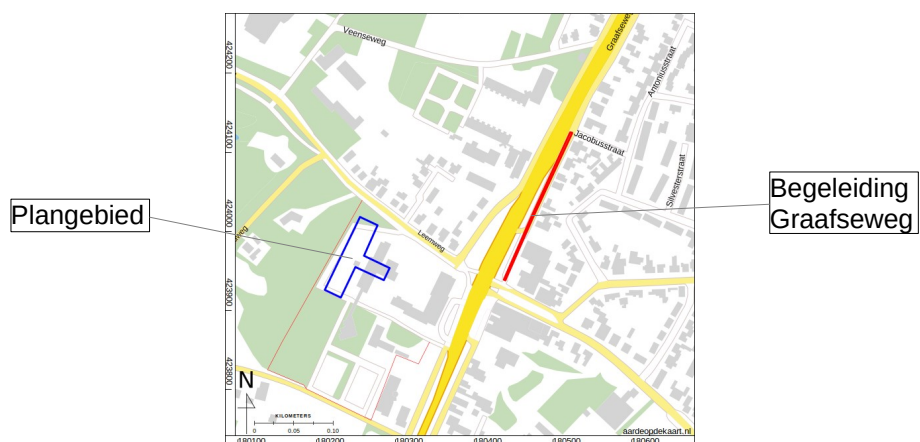
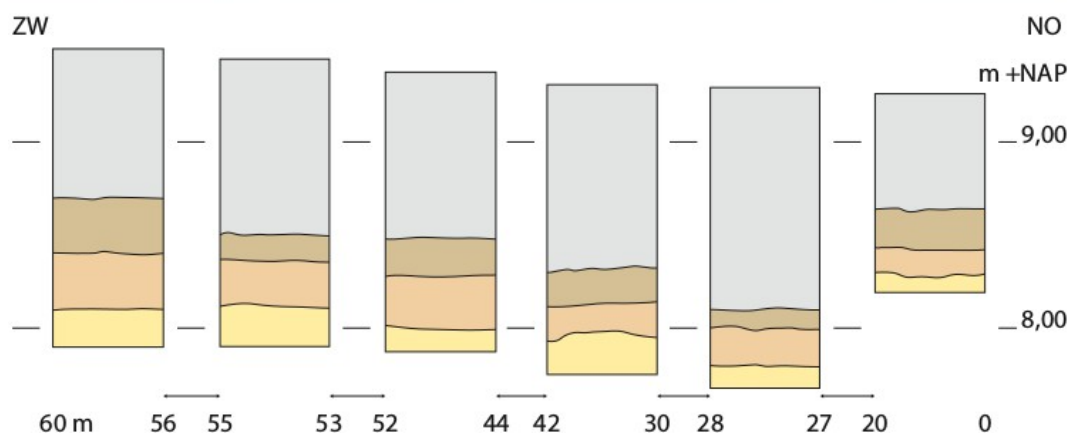
Figuur 28: Bouwjaren van panden in en om het plangebied (Kadaster 2013).

Figuur 29: 46A-1987-Cuijk / Grave / Nijmegen.

Figuur 30: Archeologische terreinen (rood), vondstlocaties (geel) en zaken (blauw) uit ARCHIS. Om het plangebied is een cirkel getrokken met een diameter van ongeveer 500 meter.

Bureau voor Archeologie Rapport 789

Figuur 32: Westprofiel van werkput 2 bij begeleiding van rioolwerkzaamheden aan de Graafseweg (Braven 2012).

geomorfogenese

het pleistocene rivierenlandschap

riverduinen en dekzandruggen

- Esh** rivierduinruggen en -welingen
- EsR** hoog opgestoven stuifzandruggen (randwallen)
- Esw** woeste stuifzanden en beboste stuifzandgronden
- ErK** lage rivierduinflanken met (deels ingedrongen) kleidek

terreinen op de archeologische monumentenkaart (AMK)

- terrein van archeologische waarde**
- terrein van hoge archeologische waarde**

1662 monumentnummer

onderzoeksmeldingen

- booronderzoek**
- 4064** onderzoeksmeldingsnummer

vindplaatstype

- crematiegraf
- grafheuvel
- urnenveld
- graf, onbepaald
- nederzetting algemeen
- extractiekamp
- onbekend

periode

- Late Middeleeuwen
- Romeinse tijd
- IJzertijd
- Bronstijd
- Neolithicum
- eindperiode, vindplaatstype
- beginperiode

102 catalogusnummer

Figuur 33: Archeologische waarden- en verwachtingskaart van de gemeente Wijchen, oostelijk deel (Goossens 2008). Het plangebied is wit omlijnd.

De Duitsers maakten zich op 7 december 1942 meester van het klooster Alverna en richtten de kelders in als krijgsgevangenenkamp voor een zestigtal Russen. De Russen, gefotografeerd bij hun aankomst op 22 januari 1943.

Met een geforceerd glimlachje poseren drie Russische gevangenen voor de Duitse fotograaf. Ze hebben "niet veel aan de voeten" en "weining om het lijf".

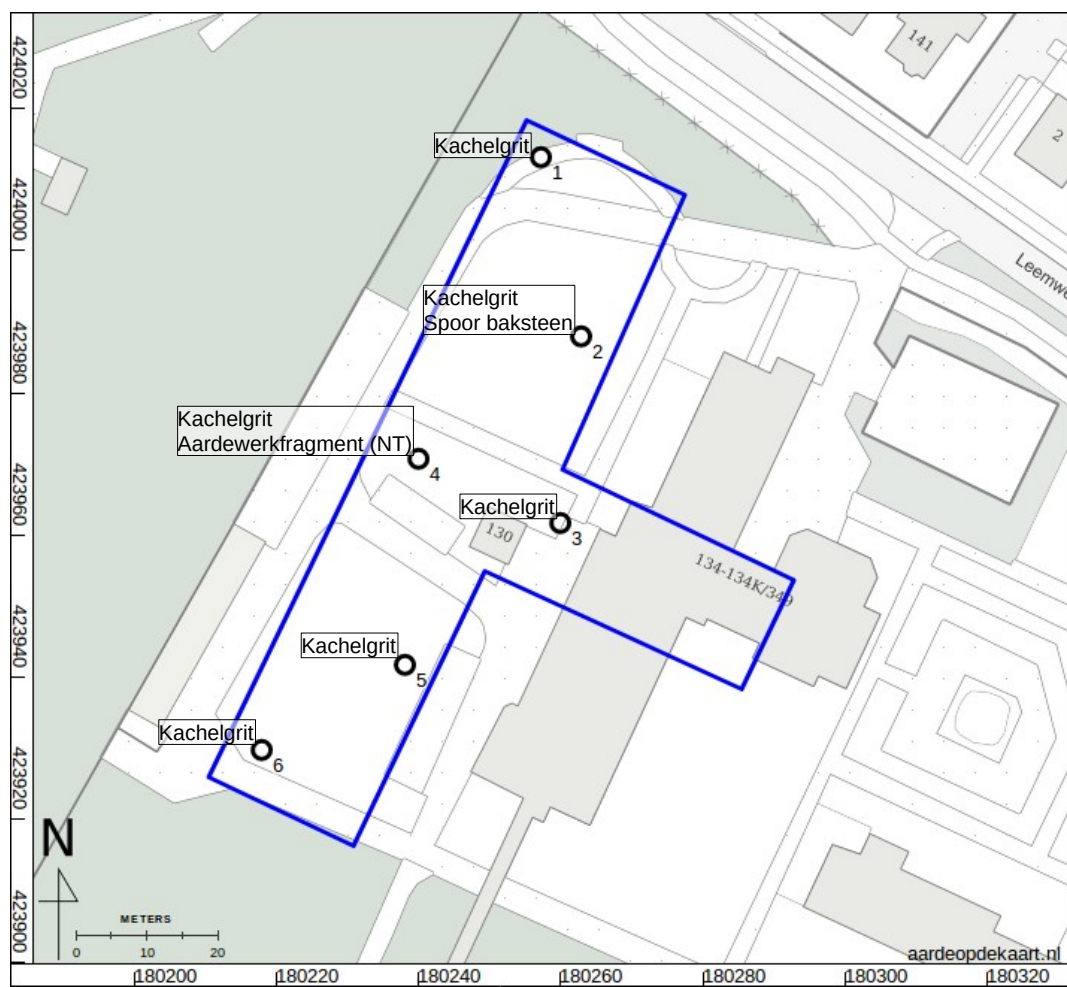
Toen de Franciscanen in april 1943 hun klooster tijdelijk terugkregen, vonden zij in de kloostertuin deze aparte w.c. voor Sovjet-krijgsgevangenen.

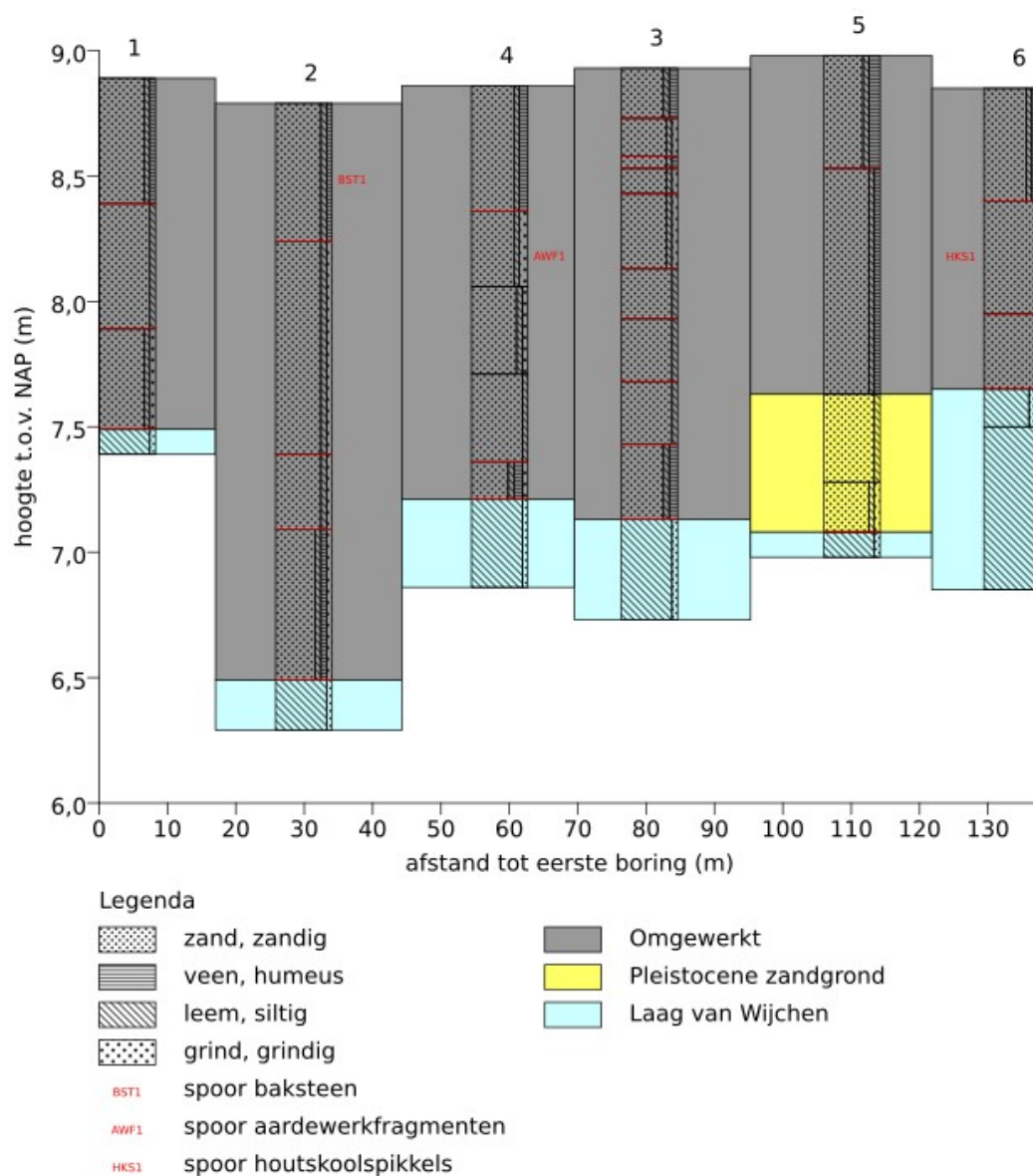
Figuur 34: Scan van pagina 234 uit het boek 'Wijchen, geschiedenis van zeven seconden'. Russische krijgsgevangenen in het klooster van Alverna tijdens de Tweede Wereldoorlog (Camps 1956).

Figuur 35: Foto gemaakt tijdens het booronderzoek bij boorpunt 4 in noordwestelijke richting. Op de achtergrond de westelijke grensmuur van het klooster.

Figuur 36: Boorpuntenkaart.

Figuur 37: Schematische weergave van boorprofielen.

Bijlage 1: Boorbeschrijvingen

nr.	grens (cm -mv)		grond-soort	bijmenging	mediaan	kleur	nieuwvormingen	antropogene bijmengingen	bodemhorizonten	boortype	overig
	boven	onder									
1											
	0	50	zand	zwak humeus; zwak siltig	matig grof	bruin-grijs				7cm-Edelmanboring	beton; matig grote spreiding; zand afgerond; omgewerkte grond; basis scherp
	50	100	zand	zwak siltig	matig grof	bruin				7cm-Edelmanboring	basis scherp; zand afgerond; matig kleine spreiding
	100	140	zand	zwak siltig; zwak grindig	matig grof	grijs-bruin				7cm-Edelmanboring	leembrokken, betonbrokjes; basis scherp; matig kleine spreiding; omgewerkte grond; zand afgerond
	140	150	leem	zwak zandig		licht-grijs	weinig roestvlekken		C-horizont	7cm-Edelmanboring	
2											
	0	55	zand	zwak humeus; zwak siltig	matig grof	grijs-bruin		spoor baksteen		7cm-Edelmanboring	matig kleine spreiding; zand afgerond; omgewerkte grond; basis scherp
	55	140	zand	zwak siltig; zwak grindig	matig grof	bruin-grijs				7cm-Edelmanboring	basis scherp; matig kleine spreiding; weinig zwarte vlekken; omgewerkte grond; zand afgerond; spoor grijze vlekken
	140	170	zand	zwak siltig; zwak grindig	matig grof	grijs				7cm-Edelmanboring	kachelgrit onderin; basis scherp; matig kleine spreiding; omgewerkte grond; zand afgerond
	170	230	zand	zwak siltig; zwak grindig; zwak humeus	matig grof	bruin				7cm-Edelmanboring	matig kleine spreiding; omgewerkte grond; zand afgerond; basis scherp
	230	250	leem	zwak zandig		licht-grijs	spoor roestvlekken		C-horizont	7cm-Edelmanboring	
3											
	0	20	zand	matig humeus; zwak siltig	matig grof	grijs-bruin				7cm-Edelmanboring	matig kleine spreiding; zand afgerond; omgewerkte grond; basis scherp
	20	35	zand	zwak siltig; zwak grindig	matig grof	grijs-bruin				7cm-Edelmanboring	basis scherp; matig kleine spreiding; omgewerkte grond; zand afgerond

nr.	grens (cm -mv)		grond-soort	bijmenging	mediaan	kleur	nieuwvormingen	antropogene bijmengingen	bodemhorizonten	boortype	overig
	boven	onder									
	35	40 zand	zwak humeus; zwak siltig	matig grof	donker-bruin-grijs					7cm-Edelmanboring	matig kleine spreiding; kachelgrit, leembrokken; zand afgerond; omgewerkte grond; basis scherp
	40	50 zand	zwak siltig; zwak grindig	matig grof	grijs-bruin					7cm-Edelmanboring	basis scherp; matig kleine spreiding; omgewerkte grond; zand afgerond
	50	80 zand	zwak siltig; zwak grindig	matig grof	grijs-bruin	spoor roestvlekken				7cm-Edelmanboring	basis scherp; matig kleine spreiding; zand afgerond
	80	100 zand	zwak siltig	matig grof	donker-bruin-grijs	spoor roestvlekken				7cm-Edelmanboring	basis scherp; matig kleine spreiding; zand afgerond; omgewerkte grond; spoor leembrokjes
	100	125 zand	zwak siltig	matig grof	bruin					7cm-Edelmanboring	basis scherp; matig grote spreiding; zand matig afgerond; omgewerkte grond
	125	150 zand	zwak siltig	matig grof	donker-bruin-grijs					7cm-Edelmanboring	basis scherp; matig grote spreiding; leembrokken; zand matig afgerond; omgewerkte grond; spoor grijze vlekken
	150	180 zand	matig humeus; zwak siltig	matig grof	donker-bruin-grijs					7cm-Edelmanboring	matig kleine spreiding; leembrokken; zand afgerond; omgewerkte grond; basis scherp
	180	220 leem	zwak zandig		licht-grijs	weinig roestvlekken			C-horizont	7cm-Edelmanboring	

4

	0	50 zand	matig humeus; zwak siltig	matig grof	donker-grijs-bruin					7cm-Edelmanboring	matig kleine spreiding; kachel grit; zand afgerond; omgewerkte grond; basis scherp
	50	80 zand	zwak siltig; matig grindig	matig grof	geel-bruin		spoor aardewerk-fragmenten			7cm-Edelmanboring	onderin bleke laag, aardewerkfragment op 60 cm witbakkend aan één zijde glanzend wit, Nieuwe tijd niet verzameld, betonpuin; basis geleidelijk; matig kleine spreiding; zand afgerond
	80	115 zand	zwak siltig; zwak grindig	matig grof	grijs-bruin					7cm-Edelmanboring	basis geleidelijk; matig kleine spreiding; omgewerkte grond; zand afgerond
	115	150 zand	zwak siltig	matig grof	bruin-grijs					7cm-Edelmanboring	basis scherp; matig kleine spreiding; zand afgerond; spoor zandbrokjes; omgewerkte grond
	150	165 zand	matig humeus; zwak siltig;	matig grof	donker-					7cm-	matig kleine spreiding; spoor zwarte vlekken; omgewerkte grond; zand

nr.	grens (cm -mv)		grond-soort	bijmenging	mediaan	kleur	nieuwvormingen	antropogene bijmengingen	bodemhorizonten	boortype	overig
	boven	onder									
5				zwak grindig		grijs-bruin				Edelmanboring	afgerond; basis scherp
	165	200	leem	zwak zandig		licht-grijs	spoor roestvlekken		C-horizont	7cm-Edelmanboring	
	0	45	zand	sterk humeus; zwak siltig	matig grof	donker-bruin-grijs				7cm-Edelmanboring	matig kleine spreiding; zand afgerond; omgewerkte grond; opgebrachte grond; basis scherp
	45	135	zand	zwak siltig; zwak humeus	matig grof	grijs-bruin				7cm-Edelmanboring	kachel grit; basis geleidelijk; matig kleine spreiding; zand afgerond; spoor zandbrokjes; omgewerkte grond
	135	170	zand	zwak siltig	matig grof	geel-bruin			C-horizont	7cm-Edelmanboring	Mogelijk Pleistoceen zand; basis geleidelijk; zand afgerond; matig kleine spreiding
6	170	190	zand	zwak siltig; zwak grindig	matig grof	bruin-grijs	spoor roestvlekken		C-horizont	7cm-Edelmanboring	basis scherp; matig kleine spreiding; zand afgerond
	190	200	leem	zwak zandig		licht-grijs	weinig roestvlekken		C-horizont	7cm-Edelmanboring	
	0	45	zand	matig humeus; zwak siltig	matig grof	bruin-grijs				7cm-Edelmanboring	beton; matig kleine spreiding; zand afgerond; opgebrachte grond; omgewerkte grond; basis scherp
	45	90	zand	zwak siltig	matig grof	geel-bruin	spoor roestvlekken			7cm-Edelmanboring	basis scherp; matig kleine spreiding; zand afgerond; spoor zandbrokjes; omgewerkte grond
	90	120	zand	zwak siltig	matig grof	oranje-bruin	veel roestvlekken			7cm-Edelmanboring	basis scherp; zand afgerond; matig kleine spreiding; leembrokken
	120	135	leem	sterk zandig		licht-geel-grijs	weinig roestvlekken		C-horizont	7cm-Edelmanboring	basis geleidelijk
	135	200	leem	zwak zandig		licht-grijs	weinig roestvlekken		C-horizont	7cm-Edelmanboring	

Coördinaten van de boringen:

nr.	X (m RD)	Y (m RD)	Z (cm NAP)
1	180257	424013	889
2	180263	423988	879
3	180260	423962	893
4	180240	423971	886
5	180238	423942	898
6	180218	423930	885